

KANDIDATUPPSATS I BIBLIOTEKS- OCH INFORMATIONSVETENSKAP
AKADEMIN FÖR BIBLIOTEK, INFORMATION, PEDAGOGIK OCH IT
2018

Skolbiblioteksplaner, ett verktyg för utveckling?

En kvalitativ innehållsanalys av kommunala skolbiblioteksplaner

LISA SVENSSON

HÖGSKOLAN I BORÅS
VETENSKAP FÖR PROFESSION

© Lisa Svensson

Mångfaldigande och spridande av innehållet i denna uppsats
– helt eller delvis – är förbjudet utan medgivande.

Svensk titel: Skolbiblioteksplaner, ett verktyg för utveckling? En kvalitativ innehållsanalys på kommunala skolbiblioteksplaner

Engelsk titel: School library plans, a tool for development? A qualitative content analysis of municipal school library plans

Författare: Lisa Svensson

Färdigställt: 2018

Abstract: The aim of this Bachelor's thesis is to contribute with new knowledge about the use of school library plans. The focus is to learn about 18 Swedish municipalities' view with regards to their school library plans. The purpose is to understand how the school library plans describes their main task, how the libraries are to be used and what type of staffing that is required. Under Swedish legislation the municipalities must have a library plan that describes the municipal libraries. According to the National library of Sweden, three quarters of the municipal library plans lack information about their school libraries. A few of the municipalities that lack information have solved this issue by creating a separate school library plan. To carry out this study a qualitative content analysis has been conducted on 18 municipal school library plans. Loertcher's taxonomy was used to analyse the results. The coding scheme was created from the 11 levels that can be found in Loertscher's taxonomy, additional themes that could not be found in the taxonomy were created. This was done because the themes appeared in several of the school library plans, and was thus considered important. The results show that the school library plans vary in quantity and discuss different themes. The municipal school library plans that have been used gives very different information, among other things regarding staff, education and cooperation between librarians and teachers.

Nyckelord: Skolbibliotek, skolbiblioteksplaner, biblioteksplaner, styrdokument, Loertchers taxonomi, innehållsanalys

Innehållsförteckning

1 INLEDNING.....	1
1.1 BAKGRUND.....	1
1.2 SKOLBIBLIOTEKETS DEFINITION.....	2
1.3 PROBLEMFÖRMULERING.....	2
1.4 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR.....	3
2 LITTERATURGENOMGÅNG.....	4
2.1 BIBLIOTEKSPLANENS UTVECKLING.....	4
2.2 BIBLIOTEKSPLANER.....	5
2.3 SKOLBIBLIOTEK I BIBLIOTEKSPLANERNA.....	5
2.4 SKOLBIBLIOTEKETS OLIKA DEFINITIONER.....	6
3 TEORI.....	8
3.1 LOERTSCHERS TAXONOMI.....	9
3.1.1 A. Byggsten ett: Lokal och material.....	11
3.1.2 B. Byggsten två: Service och samarbete.....	11
3.1.3 C. Byggsten tre: Undervisning.....	11
3.2 SAMMANFATTNING OCH ANVÄNDANDET AV TEORIN.....	12
4 METOD.....	13
4.1 INSAMLING AV DET EMPIRISKA MATERIALET.....	13
4.2 URVAL.....	13
4.3 ETISKA ASPEKTER.....	14
4.4 ANALYSMETOD.....	14
4.5 FÖR- OCH NACKDELAR MED KVALITATIV INNEHÅLLSANALYS.....	14
4.6 GENOMFÖRANDE.....	15
5 RESULTAT OCH ANALYS.....	16
5.1 A. LOKAL OCH MATERIAL.....	16
5.1.1 A1 & A2 Ingen inblandning och lagerlokal, ingen betjäning.....	16
5.2 B. SERVICE OCH SAMARBETE.....	17
5.2.1 B1. Service.....	18
5.2.2 B2. Individuell referenstjänst.....	18
5.2.3 B3. Oplanerat samarbete och Ingen eller liten planering.....	18
5.2.4 B4. Planerad insamling av material.....	18
5.2.5 B5. Uppsökande verksamhet.....	19
5.2.6 B6. Samarbete.....	19
5.3 C. UNDERVISNING.....	20
5.3.1 C2. Planerad undervisning 1.....	21
5.3.2 C3. Planerad undervisning 2.....	21
5.3.3 C1 & C4 Formell planering och gemensam planering av undervisning.....	22
5.4 TAXONOMINS UTBYGGNAD.....	23
5.4.1 Bemanning.....	23
5.4.2 Prioriterade grupper och extra hjälpmedel.....	24
5.4.3 Rektorns ansvar.....	25
5.4.4 Skolbiblioteksplanens syfte.....	25
5.4.5 Måluppfyllelse.....	25

5.5 LOERTSCHERS UPPDATERADE TAXONOMI.....	26
5.6 SAMMANSTÄLLNING AV SKOLBIBLIOTEKSPLANERNA.....	27
6 SLUTSATSER.....	30
7 DISKUSSION.....	32
7.1 FÖRSLAG PÅ VIDARE FORSKNING.....	35
REFERENSLISTA.....	36
MATERIALFÖRTECKNING.....	39
BILAGOR	
Bilaga 1 - kodningsmall	
Bilaga 2 – exempel på innehållsanalysen	

Figurförteckning

Figur 1 – Illustration över Loertschers taxonomi, skapad av uppsatsens författare.....	10
Figur 2 - Samarbetets ansvarsfördelning.....	19
Figur 3 - Skolbibliotekets delaktighet i undervisningen på skolan.....	22
Figur 4 – Hur bemanningen nämns i skolbiblioteksplanerna.....	24
Figur 5 - Illustration över Loertschers uppdaterade taxonomi, skapad av uppsatsens författare.....	27
Figur 6 – Sammanställning av kommun 1-6 och vad de uppnår i den utbyggda taxonomin.....	28
Figur 7 – Sammanställning av kommun 7-12 och vad de uppnår i den utbyggda taxonomin.....	28
Figur 8 – Sammanställning av kommun 13-18 och vad de uppnår i den utbyggda taxonomin.....	29

1 Inledning

I vår tillsyn ser vi att skolbibliotek saknas helt på vissa skolor. På andra skolor är tillgängligheten till skolbibliotek begränsad genom till exempel öppettider och bemanning. Vi ser också att det finns brister i hur skolbiblioteket används och integreras i undervisningen. (Skolinspektionen, 2017, stycke fem).

Så beskriver Skolinspektionen resultatet av en av flera kvalitetsgranskningar som de har utfört på skolbibliotek. Som framkommer av citatet ovan är kvaliteten på skolbiblioteken i Sverige varierande. Att det saknas skolbibliotek på flera skolor kan tolkas som oroväckande, speciellt då det enligt skollagen ligger i rektorns ansvar att se till att det finns ett skolbibliotek. År 2017 började Skolinspektionen med en ny kvalitetsgranskning över skolbiblioteken i landet, denna gång med fokus på de på hur skolbiblioteket fungerar som en pedagogisk resurs (Skolinspektionen, 2017). Av den information som framkommit av Skolinspektionens granskningar blir det tydligt att det finns kvalitetsskillnader mellan skolbiblioteken i Sverige. I denna uppsats riktas fokus mot kommunala skolbiblioteksplaner, detta genom att undersöka vad skolbibliotekens uppgifter är, vem som jobbar i skolbiblioteken samt hur skolbiblioteken ska användas.

1.1 Bakgrund

I den första folkskolestadgan som utkom 1842 rekommenderades det att kommunerna skulle upprätta bibliotek. Detta för att biblioteken sågs som ett hjälpmedel för att få barn att utveckla sina kunskaper och ge dem möjlighet att fortsätta läsa böcker efter avslutad skolgång (Limberg, 2012; Limberg & Hampson Lundh, 2013a). Genom folkskolestadgan hamnar ansvaret på kommunerna och de allmänna biblioteken kopplas ihop med folkskolan. I Valfrid Palmgrens utredning som gjordes i början av 1900-talet argumenterar hon för att skolbibliotek är en viktig del av biblioteksverksamheten. Palmgren argumenterar för att det svenska bibliotekssystemet skulle ligga under en och samma organisation med Kungliga biblioteket (KB) på den högsta nivån. För att uppnå detta menar Palmgren att även skolbiblioteket behöver räknas som en del av organisationen (Limberg & Hampson Lundh, 2013a). Fram till 1974 låg stora delar av den svenska biblioteksverksamheten under Skolöverstyrelsen. Detta ändrades när statens kulturråd inrättades och fick det yttersta ansvaret över kulturpolitiska frågor. Därmed separerades ansvaret för de olika kommunala biblioteksverksamheterna (Limberg, 2012).

Under hela 1900-talet och även på 2000-talet har skolbiblioteken varit en fråga som diskuteras på olika politiska nivåer, både skolbiblioteken och folkbiblioteken har kommunen som huvudman. Detta gör att det kan ske en samverkan mellan ekonomiska och politiska intressen som rör biblioteken (Limberg, 2012). Limberg menar att relationen mellan folkbiblioteken och skolbiblioteken alltid har varit problematisk och under åren har försöks gjorts för att förtydliga de båda bibliotekens uppdrag och mål.

Bibliotekslagen som började gälla 1996 (Bibliotekslag, SFS 1996:1596) hade mer information om skolbibliotekets funktion och uppdrag än vad bibliotekslagen som

trädde i kraft 2014 har (Bibliotekslag, SFS 2013:801). I propositionen för den nya bibliotekslagen ges en förklaring till varför skolbibliotekets funktion tas bort ur bibliotekslagen, där ges förklaringen att skolbibliotekets uppgifter bör regleras i skollagen och inte i bibliotekslagen. I och med detta tillkommer det en bestämmelse i skollagen som reglerar skolbiblioteken (Proposition 2012/13:147).

År 2011 ändrades reglerna för vem som har ansvaret över skolbiblioteken. Från att ha legat under bibliotekslagen flyttades ansvaret över till skollagen (Skolinspektionen, 2011). Bibliotekslagens 10§ och skollagens kap 2 §36 lyder enligt följande "Eleverna i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska ha tillgång till skolbibliotek." I varken bibliotekslagen eller skollagen finns det information om personal eller bemanning av skolbiblioteket. Den enda information som ges om skolbibliotek i dessa två lagar är att eleverna ska ha tillgång till skolbibliotek (Bibliotekslag, SFS 2013:801 ; Skollag, SFS 2010:800).

I läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet från 2011, även kallat för lgr 11 så blir skolbiblioteken en del av rektorns ansvarsområde. Men även här saknas det information om personal och bemanning inom skolbiblioteken. Den knapphändiga information som ges om skolbibliotek i lgr 11 handlar om att skolbiblioteken ska användas i undervisningen för att stärka och utveckla elevernas digitala och språkliga kompetens (Skolverket, 2017, s.8). År 2016 kom det en ny förordning om statsbidrag för att kunna förstärka upp bemanningen på skolbibliotek. Bidraget gäller endast för att anställa personal som har en utbildning inom biblioteks- och informationsvetenskap (Förordning, SFS 2016:370). Genom att öronmärka pengar för att anställa bibliotekarier kan skolorna anställa personal med en adekvat utbildning till skolbiblioteket.

1.2 Skolbibliotekets definition

För denna uppsats har jag valt att använda mig av den definition på skolbibliotek som Skolinspektionen använder. Enligt Skolinspektionen så ska ett skolbibliotek ha medier i olika material och genrer som är till för skolans elever och personal. Skolbiblioteket ska även skötas av kompetent personal (Skolinspektionen, 2011). Skolbibliotek kan definieras väldigt olika, och för att få en djupare förståelse för hur de kan beskrivas av olika forskare och myndigheter tas skolbibliotekets olika definitioner även upp i litteraturgenomgången.

1.3 Problemformulering

I enlighet med bibliotekslagen ska kommuner och landsting anta biblioteksplaner för den verksamheten som de bedriver (Bibliotekslag, SFS 2013:801). I bibliotekslagen nämns det inte om skolbibliotek behöver ha en skolbiblioteksplan för hur de ska hanteras eller vad skolbiblioteken ska arbeta med. Det finns kommuner som har inkluderat information om skolbiblioteket i sina respektive biblioteksplaner men det finns dock ingen statistik på hur många kommuner som har rena skolbiblioteksplaner (Ranemo, u.å). Då det inte finns någon bestämmelse över hur skolbiblioteken ska skötas, styras eller vem som ska arbeta på skolbiblioteken har kommuner många valmöjligheter för att verksamheten ska fungera.

I skollagen står det att elever ska ha tillgång till ett skolbibliotek och ansvaret för att ett skolbibliotek finns hamnar hos rektorn (Skollag, SFS 2010:800). Det problem som skapas när det inte finns något krav på styrdokument gällande skolbibliotek kan leda till att skolbiblioteken kan se olika ut, bland annat när det rör bemanning och bestånd på skolbiblioteken. Skolbibliotek nämns i både skollagen och bibliotekslagen, men då informationen är knapphändig finns det inga riktlinjer för hur skolbiblioteken ska utformas. Många av de kunskapsmålen som finns med i lgr 11 är mål som skolbiblioteket kan hjälpa eleverna att nå fram till (Skolverket, 2017, s.19).

Hur skolbiblioteken ska bemannas och av vem är en fråga som blir allt mer aktuell. Ska det finnas utbildade bibliotekarier som har hand om skolbiblioteket eller räcker det att någon annan sköter det? Skolinspektionen (2017) skriver att de är medvetna om att det finns brister och skillnader mellan olika skolor när det gäller hur skolbiblioteken är bemannade. Dessa bristerna kan leda till att elever inte får tillgång till databaser, litteratur och texter som är anpassade för deras nivå. Även International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA) beskriver att den forskning som finns visar att det behövs kvalificerad och rätt utbildad personal för att skolbiblioteken ska fungera så bra som möjligt (IFLA, 2015, s.26).

1.4 Syfte och frågeställningar

Syftet med den här uppsatsen är att bidra med ny kunskap om skolbiblioteksplaner. Att ta reda på vad skolbiblioteksplanerna beskriver om skolbibliotekens syfte, bemanning och hur skolbiblioteket ska användas.

För att kunna uppfylla syftet ska jag arbeta utifrån dessa tre frågeställningar:

- På vilket sätt beskriver skolbiblioteksplanerna personalens utbildning?
- I vilken grad beskrivs skolbibliotekets inblandning i skolans undervisning?
- Hur kan skolbibliotekets roll stärkas med hjälp av skolbiblioteksplaner?

2 Litteraturgenomgång

I detta kapitel ges det en litteraturgenomgång över litteratur och forskning som anses relevant för uppsatsen. Kapitlet behandlar biblioteksplanens utveckling och argument för varför biblioteksplanen är ett viktigt dokument. Det ger även en överblick i hur skolbiblioteken benämns i biblioteksplanerna samt hur skolbibliotek kan definieras av forskare och myndigheter.

Då litteraturen som berör skolbiblioteksplaner är bristfällig så har jag valt att använda mig av litteratur och rapporter som rör biblioteksplaner i sin helhet. Många av de rapporter som används i uppsatsen är publicerade av KB, men det finns även material som är publicerat av intresseföreningen Svensk Biblioteksförning. Flertalet av de rapporter som författats om biblioteksplaner nämner ofta skolbibliotek i någon bemärkelse, därför används dessa rapporter i uppsatsen.

2.1 Biblioteksplanens utveckling

Åse Hedemark är lektor vid institutionen Arkiv, Bibliotek och Museer (ABM) vid Uppsala Universitet och forskar inom biblioteks och informationsvetenskap. Lisa Börjesson är även hon verksam vid institutionen för ABM men hon är inriktad på arkeologisk information i digitala samhällen. Hedemark och Börjesson skriver i artikeln *Att använda en plan -fenomenet biblioteksplaner och begreppet användning problematiserats* från 2014, att efter införandet av den första bibliotekslagen som trädde i kraft 1997 var Svensk biblioteksförning en av intresseorganisationerna som arbetade och debatterad för varför det borde införas en skrivelse om biblioteksplaner i lagen. Genom att införa biblioteksplaner inom lagens ramar ansåg Svensk biblioteksförning att detta skulle stärka lagen och göra den mer tydlig (Hedemark & Börjesson, 2014). År 2005 fick bibliotekslagen en ny paragraf som handlar om biblioteksplaner. Tillägget om biblioteksplaner var vagt och detta gjorde att vissa kommuner i landet ansåg att de inte behövde skapa en ny separat plan för biblioteken, utan att det var nog med kulturplanen som fanns i kommunen (Hedemark & Börjesson, 2014 ; Kungliga Biblioteket, 2012). I bibliotekslagen som trädde i kraft år 2014 stramades paragrafen om biblioteksplaner åt, detta för att det inte ska gå att misstolkas och för att göra det mer tydligt att kommunerna ska ha en separat verksamhetsplan som gäller för biblioteken (Hedemark & Börjesson, 2014). I bibliotekslagen står det att "Kommuner och landsting ska anta biblioteksplaner för sin verksamhet på biblioteksområdet" (Bibliotekslag, SFS 2013:801).

År 2011 får KB nya instruktioner från regeringen om vad som ska ingå i deras ansvarsområde, det gäller bland annat att de tillsammans med länsbiblioteken ska följa upp hur kommunernas biblioteksplaner har utformats och hur de används. När granskningen av biblioteksplanerna startade år 2012 finns det biblioteksplaner i ca 80% av Sveriges kommuner, dock understryks det av KB att vissa av dessa planerna är föråldrade och att nya aktiva planer saknas (Kungliga Biblioteket, 2012). Då ordet "ska" finns med i paragrafen om biblioteksplaner tolkar KB det som att det finns ett lagkrav på att kommunerna måste ha politiskt antagna biblioteksplaner, om detta inte finns inom en kommun bryter de mot bibliotekslagen (Kungliga Biblioteket, 2012). I

den senaste statistiken som KB har från år 2017, finns det politiskt antagna biblioteksplaner i 250 av 290 kommuner (Ranemo, u.å).

2.2 Biblioteksplaner

Peter Almerud är journalist och har även arbetat som utredare på fackförbundet DIK samt undervisat om kulturpolitik vid Högskolan i Halmstad. I boken *Biblioteksplaner : från bibliotekslag till biblioteksplan* från 2005 definierar Almerud biblioteksplaner som ett viktigt politiskt dokument. Där har kommunerna en möjlighet att ange konkreta mål för sin biblioteksverksamhet samt skapa en strategi för hur biblioteken är tänkta att utvecklas (Almerud, 2005). Almerud menar att biblioteksplaner är ett viktigt dokument där biblioteken kan förklara hur de ska beskriva arbetet med att uppfylla mål, samt hur de ska arbeta med de prioriterade grupperna som nämns i bibliotekslagen.

Liknande åsikter om varför biblioteksplanen är viktig delas även av Joneta Belfrage och Lena Skoglund. Belfrage och Skoglund författade varsitt kapitel i antologin *Biblioteksplaner en idéskrift* från 2001. När antologin skrevs arbetade Belfrage som ordförande för Svensk biblioteksörening och Skoglund arbetade som länsbibliotekarie i Västra Götalands län (Belfrage, 2001; Skoglund, 2001). Belfrage anser att biblioteksplanen ska ses som ett redskap som gör att det blir lättare att få en samlad verksamhet för alla kommunala bibliotek i kommunen. Skoglund förklarar varför hon anser att det är ett viktigt dokument så här: "En biblioteksplan kan å andra sidan fungera som ett kraftfullt instrument för att tydliggöra bibliotekets roll och funktion i kommunen" (Skoglund, 2001, s.25).

KB menar att en av fördelarna med att ha en biblioteksplan som gäller för alla kommunala bibliotek i kommunen, är att det blir lättare att samordna resurser mellan de olika biblioteken. Om alla kommunens bibliotek nämns i en biblioteksplan ges det även en överblick om hur kommunens biblioteksverksamhet ser ut (Kungliga Biblioteket, 2015).

2.3 Skolbibliotek i biblioteksplanerna

KB har författat ett flertal rapporter som handlar om biblioteksplaner, i rapporterna *Bibliotekens planer 2012* och *Skolbibliotek i biblioteksplanerna 2015*, ges det information om skolbiblioteken i biblioteksplanerna. Det finns inga krav på vad som ska ingå i en kommuns biblioteksplan, dock anser KB att då biblioteksplanen gäller för alla bibliotek i en kommun, så ska alla biblioteken nämnas i biblioteksplanen, alltså även skolbiblioteken (Kungliga biblioteket, 2012). I rapporten *Skolbibliotek i biblioteksplanerna 2015*, framkommer det att endast en fjärdedel av alla aktiva biblioteksplaner år 2015 innehåller information som berör skolbiblioteken.

Genom kartläggningen av skolbibliotek i biblioteksplanerna stöter KB på problem som återkommer i flera av biblioteksplanerna. Ett problem som de identifierar i många av biblioteksplanerna är att många av de personer som har författat kommunens biblioteksplan inte alltid är bekanta med skolbiblioteksverksamheten i kommunen, detta gör att den blir eftersatt i biblioteksplanen eller att den inte nämns alls. Ett annat problem som återkommer är att kommunerna anser att det finns skolbibliotek på skolorna, även om de inte är bemannade (Kungliga biblioteket, 2015).

Utöver problem som KB (2015) redan har identifierat har de även hittat lösningar på hur vissa kommuner har hanterat skolbiblioteksfrågan. Det sker bland annat genom att det har skapats egna skolbiblioteksplaner för kommunens skolbibliotek. I vissa kommuner nämns det att skolbiblioteksplaner är under utveckling, detta väljer KB att se som en lösning då det står skrivet att de ska utveckla skolbiblioteksplaner. I vissa biblioteksplaner ges det lösningen att skolorna kan köpa tjänster av folkbiblioteken och på så vis få tillgång till bibliotek. KB anser att det inte är en bra lösning i längden, men skriver även att det är bättre att skolorna får tillgång till ett bibliotek än att de inte har tillgång till något alls. KB anser även att denna lösningen kan medföra risker för personalen som arbetar på folkbiblioteken då det ofta skapar en större arbetsbörda när de ska sköta sina ordinarie arbetsuppgifter plus de extra uppgifterna som tillkommer för att de ska kunna tillhandahålla skolbiblioteksservice (Kungliga Biblioteket, 2015).

Louise Limberg är senior professor vid Högskolan i Borås och hon har riktat sin forskning mot lärande och informationsökning. Anna Hampson Lundh är Docent vid högskolan i Borås och är även verksam vid Curtin University i Perth, Australien. Limberg och Lundh är redaktörer för antologin *Skolbibliotekets roller i förändrade landskap – En forskningsantologi* från 2013. I kapitlet *Det svenska skolbibliotekslandskapet: Styrning, institutioner och intressenter* skriver Limberg och Hampson Lundh att en av svårigheterna med att få in skolbiblioteken i biblioteksplanerna är att folkbibliotek och skolbibliotek ofta hamnar inom olika politiska områden. I de kommuner där folkbiblioteken och skolbiblioteken hamnar under olika förvaltningar är det ofta rektorn på skolan som får ta ansvaret för att det finns ett skolbibliotek på skolan. Rektorns ansvar för skolbibliotek styrks även i skollagen (Limberg & Hampson Lundh, 2013a ; Skollag, SFS 2010:800).

2.4 Skolbibliotekets olika definitioner

Då det finns flera olika definitioner på skolbibliotek anser jag att det är bra att förklara hur olika forskare, myndigheter och föreningar kan definiera skolbibliotek. Vad som ska prioriteras och vad skolbibliotekets uppgifter är kan skilja sig beroende på vilken definition det är som används. Genom att ha en bestämt definition kan arbetsuppgifter och utvecklingsarbete underlättas. Den definitionen som jag har valt att utgå från i den här uppsatsen beskrivs under kapitel 1.2.

KB (2015) och Skolinspektionen (2011) använder sig av definitionen på skolbibliotek som regeringen har gjort i propositionen inför den nya skollagen. I propositionen beskrivs skolbibliotek som en “gemensam och ordnad resurs av medier och information som ställs till elevernas och lärarnas förfogande och som ingår i skolans pedagogiska verksamhet med uppgift att stödja elevernas lärande.” (Proposition 2010/10:165. s.284). I definitionen som görs av regeringen nämns det inget om bemanning, däremot nämner KB hur skolbiblioteken är bemannade inte anses relevant när det gäller skolbibliotekets definition.

Även IFLA har en egen definition på skolbibliotek i sin rapport *IFLA:s riktlinjer för skolbibliotek* från 2015. Där definierar de skolbibliotek som ett lärande rum för digitalt och fysiskt lärande. Skolbiblioteket är en plats där läsning, kreativitet, och tänkande är grunden för att eleverna ska utvecklas på det sociala, kulturella och personliga planet (IFLA, 2015, s.16).

I kapitlet *Vad kännetecknar ett skolbibliotek* i ovan nämnd antologi försöker Limberg och Hampson Lundh (2013b) definiera vad ett skolbibliotek är. Limberg och Hampson Lundh kommer fram till att det finns många olika definitioner som kan användas på ett skolbibliotek. Innehållet i definitionerna kan skilja sig åt men det finns även mycket som är gemensamt mellan de definitioner som Limberg och Hampson Lundh har tittat på. De kommer fram till att flera av definitionerna fokuserar på medierna som finns i biblioteket, att det ska finnas i olika format samt i olika genrer. Det ska även gå att söka efter medierna i ett söksystem eller i en katalog (Limberg & Hampson Lundh, 2013b).

3 Teori

I kapitlet teori ges det en kort förklaring för hur taxonomier har använts inom andra ämnesområden. I detta kapitel förklaras även teorin som ligger till grund för analysen av det empiriska materialet.

Taxonomier är hierarkiska nivåer, de förekommer oftast inom naturvetenskapen. I naturvetenskapen kan taxonomin användas för att klassificera vart olika arter hamnar i en hierarkisk nivå (Nationalencyklopedin, u.å a). Benjamin Bloom var en amerikansk psykolog som inriktade mycket av sitt arbete mot pedagogik, en del av Blooms arbete gick ut på att klassificera pedagogiska mål, vilket sedan ledde till Blooms taxonomi. När Bloom utformade sin taxonomi skapades det en möjlighet att mäta kunskap i sex hierarkiska nivåer (Nationalencyklopedin, u.å b). Blooms taxonomi används främst idag inom pedagogik, men den kan även fungera inom andra ämnesområden (Nationalencyklopedin, u.å a ; Ögland, 2013). Allt eftersom har det utvecklats fler taxonomier som används inom andra ämnesområden, inom biblioteks- och informationsvetenskapen används ofta Loertschers taxonomi. Den används först och främst för att beskriva hur samarbetet för det praktiska arbetet på ett skolbibliotek kan underlättas (Ögland, 2013).

Keshet (2011) beskriver att taxonomier är vanligast inom naturvetenskapen, den vanligaste av alla menar Keshet är Carl Linnés sexualsystem för blomväxter. Klassifikationssystem och taxonomier återfinns inte bara inom naturkunskapen, det går även att finna dom inom de flesta ämnesområden, så som inom biblioteks- och informationsvetenskapen. Loertschers taxonomi (Loertscher, 1988), folksonomy (Keshet, 2011), Klassifikationssystem för svenska bibliotek (SAB) och Dewey decimal classification (DDC) (Kungliga biblioteket, 2011) är bara några få klassifikationssystem man kan finna inom bibliotek- och informationsvetenskapen. Keshet menar att klassifikation sker för att vi ska få en bättre förståelse för vår omvärld. Genom att klassificera olika objekt skapas klasser som får en relation till varandra. Genom att skapa ett klassifikationssystem i form av en taxonomi organiseras kunskapen i en trädliknande struktur. Inom trädstrukturen används termer som bredare och smalare för att visa på de relationerna som finns inom taxonomin. Nationalencyklopedin beskriver att de objekt som hamnar under samma klass bör ha någon eller flera gemensamma egenskaper, utöver de egenskaper som behövs för att de ska placeras in i en särskild klass (Nationalencyklopedin, u-å c).

Loertschers taxonomi skapades i slutet på 80-talet. Taxonomin skapades i ett analogt samhälle och är inte helt anpassad till den utveckling som skett under de senaste 30 åren. Trots sin ålder så används taxonomin fortfarande idag. Taxonomin är utformad efter ett amerikansk skolbiblioteks kontext, detta gör att det kan finnas skillnader i hur den är tänkt att användas i USA till hur den används i Sverige. De delar som finns i taxonomin kan användas i ett organisatoriskt syfte, ett syfte där taxonomin kan vara till hjälp för att utveckla det samarbetet som sker mellan skolbiblioteket och den övriga personalen på skolan. Jag tror inte att utvecklingsarbetet som finns när det gäller samarbeten ser annorlunda om man är i Sverige eller i USA. Att arbetsförhållanden kan se olika ut i olika länder är inte svårt att tänka sig, men processen med att utveckla

samarbetet med hjälp av Loertschers taxonomi anser jag bör se lika ut, oberoende vilket land man arbetar i.

Då taxonomin fortfarande används i litteratur som produceras (se Ögland, 2013) och även i vissa skolbiblioteksplaner som finns i Sverige (ex. Olofströms och Varberg skolbiblioteksplaner) visar det på att den fortfarande finns ett användningsområde för taxonomin. Då den trots sin ålder och trots att den är utvecklad för amerikanska förhållanden fortfarande används för utveckling av svenska skolbibliotek så tycker jag att det visar på att Loertschers taxonomi fungerar inom svenska förhållanden och att den behövs.

I svenska skolbiblioteksplaner återkommer det teman som inte går att placera in i den ursprungliga taxonomin. Teman som rektorns ansvar, prioriterade grupper, måluppfyllelse och digitala samlingar. Rektorns ansvar och måluppfyllelse går att koppla till skollagen (Skollag, SFS 2010:800) medan prioriterade grupper kan kopplas till bibliotekslagen (Bibliotekslag, SFS 2013:801). Digitala samlingar kan ses som en senare fenomen då det har vuxit fram genom den digitaliseringen som skett. Att det finns teman som inte behandlas i taxonomin kan ses som en svaghet. Men då dessa teman är identifierade anser jag att de kan användas för att utveckla och förbättra Loertschers taxonomi. Om taxonomin utvecklas för att bättre passa in på svenska förhållanden och utvecklas så att den är mer anpassad för ett digitalt samhälle, så tror jag att den kommer att få ett ännu större användningsområde när de svenska skolbiblioteken ska fortsätta utvecklas.

3.1 Loertschers taxonomi

Uppsatsens analysverktyg utgörs av David Loertschers taxonomi för skolbibliotek. I boken *Taxonomies of the school library media program* från 1988 har Loertscher skapat en taxonomi ur vilket man kan se hur inkluderat skolbiblioteket är i den övriga undervisningen på skolan. Taxonomin har skapats och finns i flera olika perspektiv, den finns för bibliotekarier, rektorer, lärare och för elever. Då taxonomin finns för olika grupper gör detta att den ser olika ut beroende på vems perspektiv det är som används. För den här studien kommer analysen att ske utifrån den taxonomin som är till för bibliotekarier.

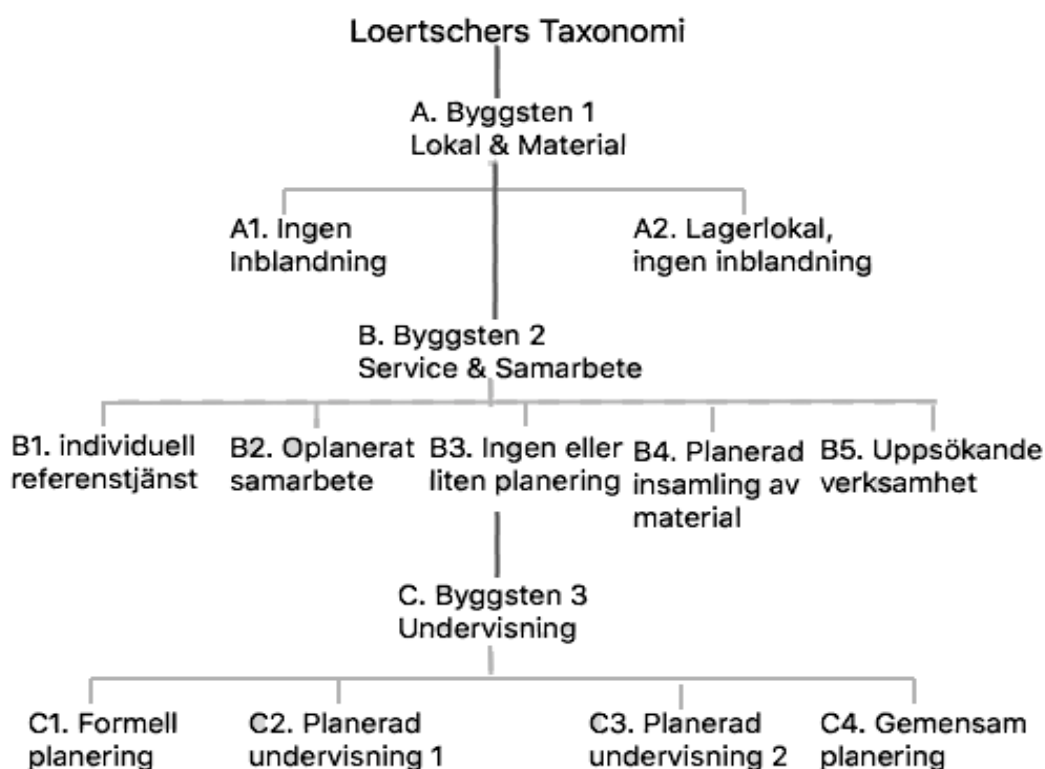
Taxonomin från bibliotekariens perspektiv utgår från 11 olika nivåer. För att få ett välfungerande skolbibliotek anser Loertscher (1988, s.9) att man ska utgå ifrån tre byggstenar, under dessa tre byggstenar placeras sedan de elva nivåerna in. I Loertschers taxonomi används en byggsten för att förklara ett ämne i taxonomin. Genom att lägga till flera byggstenar med andra ämnen utvecklas skolbiblioteket. I Loertschers taxonomi blir de tre byggstenarna grunden för hela skolbiblioteket. Genom att alla byggstenar finns på plats kan det tillsammans bygga ett stabilt skolbibliotek. Loertscher beskriver att första steget för ett skolbibliotek är den första byggsten, sedermera utvecklas skolbiblioteket mer i och med att fler byggstenar och nivåer uppfylls. Taxonomin skulle kunna ses som en evolutionsteori för skolbibliotek, genom att verkställa fler byggstenar och uppfylla fler nivåer i taxonomin utvecklas skolbiblioteket. Genom att uppfylla de 11 nivåerna i taxonomin har man så även byggt klart de tre byggstenarna. Loertscher beskriver att alla nivåerna i taxonomin behöver vara uppfyllda för att uppnå ett perfekt skolbibliotek.

Byggsten ett kan för sig själv ses som negativ, att det endast ska finnas en lagerlokal på skolan och att den inte har någon betjäning. När den sätts separat kan det tolkas som att skolbiblioteket endast är ett rum med böcker. När byggsten ett sätts i kontext med de andra byggstenarna, skapas en helhet där skolbiblioteket utvecklas och förbättras.

Den första byggstenen enligt Loertscher är att det ska finnas en plats för allt material som finns i biblioteket. Den andra byggstenen består av att man ska kunna ge service till skolbibliotekets besökare, här ryms även samarbetet som sker på skolan. Den tredje byggstenen är att skolbiblioteket ska erbjuda undervisning till skolans elever.

Genom att utgå från taxonomin för bibliotekariernas perspektiv anser Loertscher att det finns en stor möjlighet för skolbibliotek att uppfylla de tre byggstenarna. Loertscher förklarar att det kan vara svårt att arbeta med alla nivåer på en och samma gång, vilket kan göra att vissa av nivåerna glöms av. Loertschers lösning på det problemet är att det ska finnas en jämn kombination av alla de olika nivåerna, detta skulle då enligt Loertscher leda till att skolbiblioteket används på bästa vis.

Loertschers (1988, s.10) taxonomi för bibliotekarier, nivå 1-11, indelat under de tre byggstenarna. För att visa att det finns en hierarkiska nivå i taxonomin har byggstenarna fått A, B och C framför sig. Nivåerna som hör till respektive byggsten har fått A1, B1 osv. Detta för att det ska bli tydligt för vilken byggsten respektive nivå tillhör. Loertschers taxonomi är skriven på engelska, översättningen av nivåerna är gjord av mig.

Figur 1. Illustration över Loertschers taxonomi, skapad av uppsatsens författare.

När Loertscher beskriver sin taxonomi görs det i en punkt lista, då taxonomier är hierarkiska har jag valt att rita upp taxonomin så som jag anser att den bör se ut i en hierarkisk form. Byggsten ett är första steget att genomföra innan man går vidare till byggsten två och sedan vidare till byggsten tre.

3.1.1 A. Byggsten ett: Lokal och material

Nivå A1 innebär att skolbibliotekarien inte har någon inblandning i det övriga arbetet som sker på skolan. Det beskrivs även att det inte finns någon skolbibliotekspersonal på denna nivå. Nivå A2 handlar om att det är en lagerlokal utan betjäning. Det går ut på att det finns ett organiserat skolbibliotek i en lokal på skolan. Materialet som finns ska vara strukturerat och gå att hitta och användas utan hjälp av skolbibliotekarien (Loertscher, 1988, s.11).

3.1.2 B. Byggsten två: Service och samarbete

Byggsten två handlar om service och samarbete, här hamnar nivå B1 till B5. Nivå B1 är skolbibliotekariens roll som en referenstjänst, skolbibliotekarien ska kunna hitta det material som elever och lärare frågar efter. I nivå B1 nämns det även att skolbibliotekarien ska kunna informera om de databaser och medier som finns tillgängligt på skolbiblioteket (Loertscher, 1988, s.12). Loertscher beskriver nivå B2 som oplanerat samarbete, detta sker oftast när elever och lärare behöver material som ska användas direkt, utan någon förvarning. Skillnaden mellan nivå B2 och B3 som är ingen eller liten planering beskriver Loertscher med att den planeringen som sker på nivå B3 ofta sker i korridorer, i matsalen eller personalrummet. Nivå B4 i taxonomin handlar om planerad insamling av material. Detta sker när lärare behöver material till något som ska ske inom en snar framtid, vilket gör att skolbibliotekarien får tid på sig att planera och ta fram material (Loertscher, 1988, s.12). Nivå B5 handlar om uppsökande verksamhet, detta kan ske genom att skolbibliotekarien håller i olika workshops, bokprat eller att skolbibliotekarien förklarar den utrustning som finns på skolbiblioteket (Loertscher, 1988, s.12).

3.1.3 C. Byggsten tre: Undervisning

Den tredje byggstenen handlar om undervisning, här ryms nivå C1 till nivå C4. Nivå C1 som är formell planering handlar om att skolbibliotekarien och pedagogen oftast sitter ned och planerar inför ett projekt som pedagogen ska hålla i. Loertscher (1988, s.13) beskriver att skolbibliotekarien har en roll där hen accepterar allt som pedagogen säger och plockar sedan fram det materialet som behövs. I nivå C2 som handlar om planerad undervisning 1, så är skolbibliotekarien med och planerar det som ska göras på lektionerna. Skolbibliotekarien är även med och undervisar tillsammans med pedagogen. I nivå C3 som är planerad undervisning 2 så gör skolbibliotekarien allt som görs i nivå C2, skillnaden mellan nivå C2 och C3 är enligt Loertscher att i nivå C3 så undervisar bibliotekarien själv, utan pedagogen. Nivå C4 som är den sista nivån i taxonomin handlar om att skolbibliotekarien är med och planerar undervisningen tillsammans med lärare och övrig personal på skolan, Loertscher beskriver skolbibliotekariens roll som en extra resurs som kan komma med bra ideér och förslag på hur viss undervisning kan utformas.

3.2 Sammanfattning och användandet av teorin

Loertschers taxonomi har 11 olika nivåer som är fördelade under tre byggstenar. En byggsten är en grund för ett välfungerande skolbibliotek. Genom att ha uppfyllt byggsten ett kan skolbiblioteket gå vidare till byggsten två och sedan vidare för byggsten tre. Den första byggstenen handlar om lokal och material, den andra behandlar service och samarbete. Byggsten tre behandlar skolbibliotekets del i den undervisningen som sker på skolan.

Loertschers taxonomi är grunden för den kodningsmall som skapats inför den kvalitativa innehållsanalysen som gjort för att analysera materialet. Taxonomin används även för att analysera de resultat som framkommit av innehållsanalysen, resultat och analys redovisas i kapitel 5.

4 Metod

Kapitlet metod börjar med att redogöra för insamlingen av det empiriska materialet och beskrivning av urvalet. Efter det ges det information om etiska aspekter, metoden som använts för att analysera det empiriska materialet. Sen beskrivs det för och nackdelar med kvalitativ innehållsanalys och hur genomförandet av analysen har gått till.

4.1 Insamling av det empiriska materialet

De skolbiblioteksplaner som har valts för den här studien är skapade och antagna av en politisk nämnd i kommunen som skolbiblioteksplanen gäller för. Då dokumentet som används finns publicerade på kommunernas respektive hemsidor består insamlingsprocessen av att leta upp de skolbiblioteksplanerna som finns. Till skillnad från de biblioteksplaner som finns i Sverige så finns skolbiblioteksplaner inte samlade på en och samma hemsida, detta skulle kunna bero på att skolbiblioteksplanerna inte är lagstadgade. För att få fram materialet har jag fått söka på internet. Från de första sökningarna som gjordes ökades medvetenheten om att kommuner kan kalla skolbiblioteksplanen för olika namn, detta har lett till att olika söktermer användes för att få fram det empiriska materialet. Genom att söka på “skolbiblioteksplaner”, “handlingsplaner skolbibliotek” och “verksamhetsplan skolbibliotek” har jag fått fram sökresultat och tillslut även funnit de empiriska material som jag ämnar att undersöka. Insamlingen av det empiriska materialet pågick under 22-23 februari 2018.

4.2 Urval

Jag har valt att bara använda mig av skolbiblioteksplaner som gäller för en hel kommun och deras kommunala skolors skolbibliotek. Detta har gjort att skolbiblioteksplaner som gäller för enskilda skolor har valts bort. Jag har valt att endast använda mig av kommunala skolbiblioteksplaner då dessa är antagna hos en politisk nämnd i den kommunen som skolbiblioteksplanen gäller för. Då skolbiblioteksplanerna gäller för alla kommunens skolor är det flera skolor som ska följa skolbiblioteksplanen, och inte bara en eller några få som det kan vara när det är en skolbiblioteksplan som gäller för friskolor. Genom att endast använda mig av skolbiblioteksplaner som gäller för kommunala skolor ger det en övergripande bild över hur kommuner vill att deras skolbibliotek ska vara.

Då det inte är så många kommuner som har skolbiblioteksplaner så har jag valt att använda mig av de som jag har hittat, detta har medfört att vissa av planerna har slutat gälla. Ranemo (u.å) skriver på KBs hemsida för biblioteksplaner att de räknar biblioteksplaner som giltiga om de slutade gälla för mindre än två år sedan. Den förklaringen som Ranemo ger är att många av kommunerna väljer att förlänga biblioteksplanerna tills den nya är färdig. För att det empiriska material inte skulle bli för litet har jag valt att göra som Ranemo (u.å) och valt att även använda mig av de kommunerna vars skolbiblioteksplaner har slutat gälla de senaste två åren. Genom de internetsökningar som utförts har jag funnit 18 stycken skolbiblioteksplaner från olika kommuner. Av de skolbiblioteksplanerna som funnits är det fem som slutade att gälla

mellan år 2016-2018, två av skolbiblioteksplanerna anger inget datum för när de är aktiva. De resterande 11 skolbiblioteksplanerna har olika startår men är giltiga. De skolbiblioteksplaner som utgör det empiriska materialet går att finna under rubriken materialförteckning.

4.3 Etiska aspekter

Då det empiriska materialet finns fritt tillgängligt och är insamlat från internet och på grund av att skolbiblioteksplanerna är skapade av kommunerna som de tillhör, anser jag att kommunerna inte behöver anonymiseras.

4.4 Analysmetod

Metoden som har valts för att analysera det empiriska materialet är kvalitativ innehållsanalys. Genom att använda kvalitativ innehållsanalys blir det möjligt att leta fram teman och mönster som kan finnas i texter. Den kvalitativa innehållsanalysen genomförs på utvalda texter som kan ge svar på de forskningsfrågor som man undersöker (Zhang & Wildemuth, 2017 s. 308). Zhang och Wildemuth beskriver hur arbetsprocessen kan se ut och hur man kan gå tillväga när man ska göra en kvalitativ innehållsanalys. Deras rekommendationer består av stegen nedan (Zhang & Wildemuth, 2017, S.309-312)

1. Förbered det empiriska materialet
2. Definiera analysenheter - teman
3. Utveckla ett kodningsschema och kategorier
4. Testa kodningsschemat
5. Koda allt empiriskt material
6. Bedöm kodningen
7. Dra slutsatser utifrån det kodade materialet
8. Rapportera slutsatserna och de metoderna som använts

Analysen av det empiriska materialet kommer att ske genom användandet av Zhang och Wildemuth (2017, s.308) rekommendationer för hur en kvalitativ innehållsanalys kan utföras.

4.5 För- och nackdelar med kvalitativ innehållsanalys

En fördel med att göra en kvalitativ innehållsanalys är att man kan få fram teman och mönster ur texter. Genom att leta fram teman, mönster och olika kontexter kan man förstå samhället och ta reda på vad som kan ha betydelse för det som man undersöker (Zhang & Wildemuth, s. 309). En annan fördel med den kvalitativa innehållsanalysen är att den kan utföras på olika former av empiriskt material. Det kan göras på intervjuer

som transkriberats, dokument som är personliga och från myndigheter och den kvalitativa innehållsanalysen kan även användas på bilder (Bryman 2011, s.488).

Det finns även nackdelar med att använda sig av kvalitativ innehållsanalys, en nackdel är att det ofta skapas stora mängder av material som forskaren behöver gå igenom. En annan nackdel med kvalitativ innehållsanalys är att sammanhang och kontexter kan gå förlorade när det empiriska materialet kodas (Bryman 2011, s 510).

4.6 Genomförande

Innan kodningsschemat skapades lästes det empiriska materialet igenom. Efter första genomläsningen identifierades sedan teman som var återkommande i flera av skolbiblioteksplanerna. Kodningsmallen som skapats för den kvalitativa innehållsanalysen (se bilaga ett) har baserats på Loertschers (1988) taxonomis tre byggstenar. Taxonomins 11 nivåer har sedan sorterats in under byggstenarna efter Loertscher rekommendationer. De teman som identifierades efter genomläsningen av det empiriska materialet har även placerats in i kodningsschemat.

Då det fanns teman som inte passade in i de koder som skapades ur taxonomin, valde jag att skapa ytterligare koder för dessa teman. Genom att lägga till fler koder blev det en bättre översikt när analysen av det empiriska materialet sammanställdes. De teman som identifierades utöver taxonomin var bemanning, måluppfyllelse, syfte, rektorns ansvar, prioriterade grupper och hjälpmedel. Jag har även valt att använda mig av de extra koderna i rapport och analysdelen. Detta för att de är återkommande teman i skolbiblioteksplanerna samt för att visa att det kan finnas teman som inte berörs i taxonomin. När kodningsschemat var skapat sammanställdes de empiriska materialet i ett dokument utifrån de olika koderna (se bilaga två för exempel).

Den valda analysmetoden för uppsatsen är kvalitativ innehållsanalys, och tanken med uppsatsens analysdel var från början inte att använda sig av blandade analysmetoder. Men för att få en djupare förståelse för hur många skolbiblioteksplaner det är som passar in under respektive nivå i taxonomin, har jag valt att skriva ut hur många det är. Jag har även valt att använda mig av tabeller i analysen, detta för att göra det extra tydligt hur olika ett och samma tema kan behandlas i skolbiblioteksplanerna. De tre tabellerna som används i analysen anser jag förtydligar respektive stycke som tabellen tillhör.

5 Resultat och analys

I detta kapitel kommer resultatet av den kvalitativa innehållsanalysen presenteras. Kapitlet börjar med en analys över de olika skolbiblioteksplanerna. Sedan är det indelat efter Loertschers (1988, s.9) tre byggstenar vilka är: lokal och material, service och samarbete och undervisning. Under respektive byggsten återfinns sedan nivåerna i taxonomin. Taxonomin utgår från verkligheten och inte från dokument, detta har gjort att det finns teman i skolbiblioteksplanerna som inte tas upp i taxonomin. De teman som inte återfinns i taxonomin tas upp under rubriken taxonomins utbyggnad. I sista delen av resultat och analyskapitlet ges det en sammanställning av hur många nivåer i taxonomin som respektive skolbiblioteksplan når upp till. Alla nivåerna i taxonomin handlar i grund och botten om hur samarbetet mellan skolbiblioteket och övrig personal ska fungera. Då det inte finns en nivå som specifikt heter samarbete så har analysen om samarbetet placerats in under byggsten två, service och samarbete. Under byggsten två går det att anknyta olika delar av det samarbetet som kan ske på en skola.

De skolbiblioteksplaner som har använts i denna uppsats ser väldigt olika ut. En utav skillnaderna är hur många sidor dokumenten har. Av de skolbiblioteksplanerna som har använts varierar sidantalet från 2 sidor upp till 15 sidor, av de 18 dokument som jag har studerat ligger medelvärdet på 6,5 sidor. Då antalet sidor varierar, medför det även att innehållet och beskrivningarna varierar.

5.1 A. Lokal och material

Under byggsten ett finns det två nivåer, dessa nivåerna är: ingen inblandning och lagerlokal, där det inte finns någon bemanning. Den första byggstenen behandlar skolbiblioteket som en plats med böcker, en lokal där det inte finns någon personal som sköter skolbiblioteket.

A. Byggsten ett: Lokal och material

A1. Ingen inblandning

A2. Lagerlokal, ingen betjäning

5.1.1 A1 & A2 Ingen inblandning och lagerlokal, ingen betjäning

Byggsten A med dess undernivåer ingen inblandning (A1) och lagerlokal, ingen betjäning (A2) handlar om skolbiblioteket när det endast är en lokal på skolan. Loertscher beskriver det som ett rum med böcker utan personal. De kommuner som väljer att utveckla en skolbiblioteksplan kan tänkas ha passerat den första byggstenen när skolbiblioteket endast är ett rum med böcker. Då det saknas information om att skolbiblioteket inte skulle vara inblandat i skolans arbete tolkar jag det som att det redan finns någon form av inblandning på skolan, och att det av den anledningen därför inte skrivs något om det i skolbiblioteksplanerna.

Däremot går det att se hur det är önskvärt att lokalerna ska se ut, vad de ska användas till och vart de ska vara placerade. I 10 av de 18 skolbiblioteksplanerna ges det information som går att koppla till skolbibliotekets lokaler. Marks kommun har en beskrivningen på hur de vill att skolbiblioteket ska vara, de beskriver sina lokaler så här: “/.../ med olika sorters texter i en lokal specifikt anpassad för skolbibliotekets verksamhet” (2015, s.2). Det som Marks kommun beskriver om användningen och beståndet av skolbiblioteket är något som återkommer med liknande formuleringar i andra kommuners skolbiblioteksplaner.

Flera av de skolbiblioteksplanerna nämner “fysiskt rum” de betonar att det antingen ska finnas i skolans lokaler eller på ett “nära” avstånd till skolan. Vad som menas med ett “nära” avstånd ges det dock ingen mer förklaring på. En av termerna beskriver även att det ska finnas anpassad utrustning, vad anpassad utrustning innebär ges det dock ingen förklaring på. I flera av skolbiblioteksplanerna nämns det även att det ska vara tillgängligt för alla elever och personal som tillhör skolan. Tillgänglighet tillsammans med anpassad utrustning gör att alla ska kunna ta del av skolbiblioteket.

Endast fem av skolbiblioteksplanerna ger oss en översikt över hur situationen ser ut i kommunen. Kungsbacka kommun (2012) förklarar att alla deras skolor har skolbibliotek, men att kvaliteten på deras skolbibliotek varierar, de förklarar att skolorna som har bibliotek som är integrerade med folkbibliotek har en hög kvalitet. Men när det gäller de andra skolorna med skolbibliotek så varierar lokaler, tillgängligheten och utbudet, vilket resulterar i att eleverna får olika förutsättningar beroende på vilken skola de går på. Loertscher (1988) ger ingen förklaring på hur integrerade bibliotek ska använda sig av taxonomin och han beskriver att den är till för att utveckla rena skolbibliotek. Då det kan uppstå samarbetssvårigheter på alla arbetsplatser anser jag att den även kan användas i utvecklingen av integrerade bibliotek. Genom att använda taxonomin som en grund kan man med hjälp av den skapa eller förbättra samarbetet mellan skolans personal och bibliotekets personal. I Varbergs kommuns (2017) skolbiblioteksplan beskrivs det att de har 21 grundskolor i kommunen, fem av dessa skolorna har integrerade bibliotek, medan de resterande skolor har egna skolbibliotek. I Varbergs skolbiblioteksplan beskrivs det inte om det finns någon skillnad när det gäller tillgänglighet eller utbud mellan de olika skolbiblioteken.

5.2 B. Service och samarbete

Den andra byggstenen som Loertschers (1988, s.12) beskriver handlar om service och samarbete, här hamnar nivå B1 till B5. Under service hamnar även det samarbetet som sker på skolan som skolbiblioteket är delaktigt i. Det empiriska materialet som går att sätta i förbindelse med service och samarbete handlar till den största delen hur samarbetet ska se ut på skolorna.

B. Byggsten två: Service och samarbete

B1. Individuell referenstjänst

B2. Oplanerat samarbete

B3. Ingen eller lite planering

B4. Planerad insamling av material

B5. Uppsökande verksamhet

5.2.1 B1. Service

Den service som skolbiblioteken ska tillhandahålla för elever och personal på skolan handlar till den största delen om de arbetsuppgifterna som skolbiblioteket har. I de få skolbiblioteksplanerna där det går att finna ordet "service" är det i ett och samma citat som återkommer, citatet kommer från Skolinspektionens informationsblad om skolbibliotek och lyder "Skolbibliotek kan därmed betraktas dels som en materiell resurs /.../ dels som en funktion som bidrar aktivt i kunskapsutveckling- en och svarar för viss service." (Skolinspektionen, 2011, s.5). Utöver detta så ger skolbiblioteksplanerna ingen egen förklaring med vad de anser menas med service. Det ges inte heller någon förklaring på hur citatet från Skolinspektionen ska tolkas av skolbibliotekets personal.

5.2.2 B2. Individuell referenstjänst

Det nämns inte med konkreta ord att skolbiblioteken ska fungera som en referenstjänst. Däremot kan man koppla ihop det med de beskrivningarna som görs över skolbibliotekets uppgifter. I de flesta skolbiblioteksplanerna nämns det som att de ska ge handledning till eleverna, vad skolbiblioteksplanerna menar med handledning är dock oklart, och genom analysen går det att se att begreppen tolkas olika i olika skolbiblioteksplaner. De förklaringar som görs av den handledning som skolbiblioteket ska tillhandahålla handlar till den största delen om källkritik och informationssökning. Det som beskrivs gällande handledning har under analysens gång placerats under taxonomins tredje byggsten som är undervisning.

5.2.3 B3. Oplanerat samarbete och Ingen eller liten planering

Ingen eller liten planering och planerad insamling av material är två nivåer som inte går att placera in skolbiblioteksplaner i. Oplanerat samarbete är när elever och lärare kommer till skolbiblioteket och behöver material direkt. Ingen eller liten planering handlar om den planeringen som sker på raster, i fikarummet eller i korridoren (Loertscher, 1988, s.12). Detta är möten som sker på skolan mellan skolbibliotekarien och elever/lärare som inte går att planera eller bestämma i förväg hur det ska ske, därför går det inte heller att beskriva dessa möten i ett dokument.

5.2.4 B4. Planerad insamling av material

När det gäller nivå B4 som handlar om planerad insamling av material är även det väldigt otydligt eller obefintligt i skolbiblioteksplanerna hur det är önskvärt att det ska gå till. I analysen har jag endast hittat planerad insamling av material i Varbergs skolbiblioteksplan där det beskrivs väldigt tydligt hur de vill att insamlingen av material ska gå till. De förklarar att det är önskvärt att pedagogen ska ha en bra framförhållning, behöver de skolbibliotekariens hjälp med insamling av material ska detta planeras i god tid innan det ska användas (Varbergs kommun, 2017). Det som Varbergs kommun beskriver om insamling av material är något de vill eftersträva,

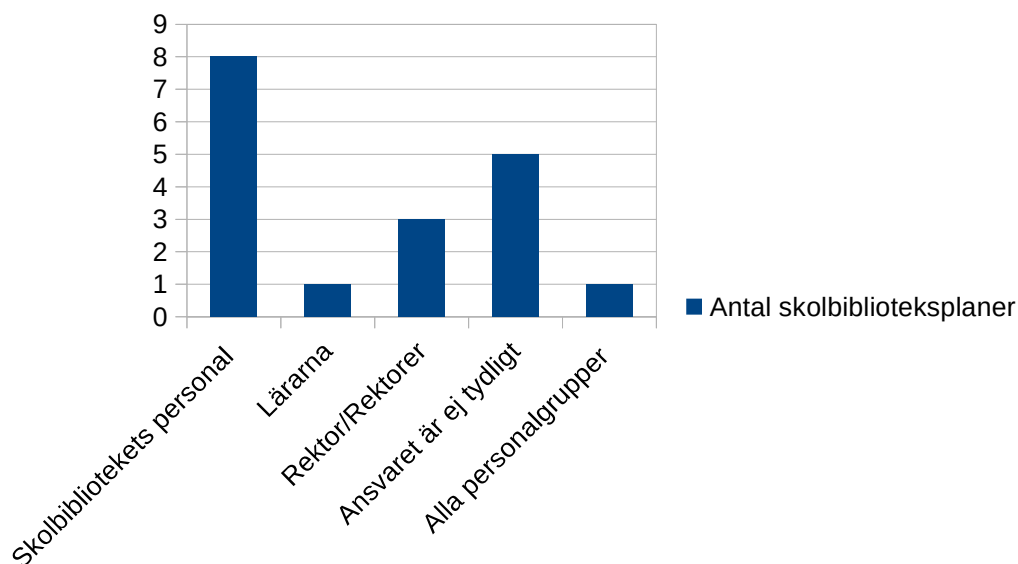
sedan om det sker i verkligheten eller ej är något som inte går att ta reda på genom att läsa skolbiblioteksplanen.

5.2.5 B5. Uppsökande verksamhet

Den uppsökande verksamheten handlar om hur skolbibliotekarien marknadsför sig själv och skolbiblioteket. Hur skolbiblioteket ska marknadsföra sig själva kan vara svårt att tyda endast genom att läsa skolbiblioteksplanerna. Loertscher (1988, s.12) beskriver att uppsökande verksamhet kan ske genom workshops och bokprat. Vissa planer beskriver att skolbibliotekarien ska hålla i bokprat, antingen i ett klassrum eller på biblioteket. Genom bokpratet får bibliotekarien en möjlighet att marknadsföra några av de böcker som finns på biblioteket. Om bokpratet sker på skolbiblioteket och inte i ett klassrum ges det en extra möjlighet för skolbibliotekarien att marknadsföra biblioteket. Åtta av skolbiblioteksplanerna beskriver hur det ska arrangeras författarbesök på skolorna, detta blir ytterligare en metod för skolbiblioteket hur de kan marknadsföra biblioteket. I Söderhamns skolbiblioteksplan ges det många förslag på hur skolbiblioteket kan marknadsföra sig, de beskriver att skolbiblioteket kan ha sagostunder, författarbesök och olika tävlingar som skolbiblioteket kan hålla i (Söderhamns kommun, 2015).

5.2.6 B6. Samarbete

Att samarbete ska ske mellan skolbiblioteket och de andra personalgrupperna på skolan beskrivs i 16 av 18 skolbiblioteksplaner. Hur samarbetet ska gå till och vem det är som har ansvaret skiljer sig dock mellan skolbiblioteksplanerna. De skolbiblioteksplanerna som ingår i det empiriska materialet lägger ansvaret på olika personalgrupper i skolan. I det empiriska materialet ligger ansvaret för ett fungerande samarbete till den största delen hos skolbibliotekets personal.

Figur 2: Samarbetets ansvarsfördelning

Figur 2 illustrerar hur ansvarsfördelningen över samarbetet nämns i skolbiblioteksplanerna. Genom att titta på diagrammet blir det tydliga hur många skolbiblioteksplaner det är som lägger ansvarsfördelningen på skolbibliotekets personal.

I Sätters skolbiblioteksplan går det att utläsa att det är skolbibliotekspersonalen som har ansvaret över samarbetet, de beskriver även att de är skolbibliotekets uppgift att det finns ett fungerande samarbete med personal och elever på skolan. Deras skolbiblioteket har även i uppgift att delta i planering av olika projekt på skolan (Säter kommun, 2016). I Sätters skolbiblioteksplan nämns det inte vad resterande personal på skolorna har för ansvar när det gäller samarbete. Liknande resonemang går att finna i andra skolbiblioteksplaner, det vill säga att skolbibliotekspersonalen har det yttersta ansvaret över att det finns ett fungerande samarbete.

I de skolbiblioteksplanerna när ansvaret läggs på en annan personalgrupp försvinner skolbibliotekariens ansvarsområde gällande ett fungerande samarbete. I de skolbiblioteksplaner där rektorn får ansvaret för ett fungerande samarbete, ska hen oftast se till att skolbiblioteket används av eleverna och personalen. Det blir även rektorns ansvar att se till så att skolbiblioteket blir en del av skolans undervisning.

I en av de 18 skolbiblioteksplaner får hela personalstyrkan ansvaret för att det ska finnas ett aktivt samarbete mellan skolbiblioteket och andra personalgrupper. Trelleborgs kommun beskriver att de ser samarbetet som en stor framgångsfaktor och samarbetet ska ske konsekvent. Trelleborgs kommun förklarar även att samarbetet ska ske mellan olika yrkesgrupper på skolan och nämner att samarbetet kan ske mellan skolbibliotekarier, lärare och skolläda (Trelleborg kommun, 2017).

De skolbiblioteksplaner som ingår i det empiriska materialet har antingen använt sig av en förklaring som liknar Sätters kommun eller en förklaring som liknar den som Trelleborgs kommun har. I tre av skolbiblioteksplanerna läggs ansvaret för ett fungerande samarbete på rektorn.

5.3 C. Undervisning

Under taxonomins tredje byggsten återfinns den undervisning som sker på skolan som skolbiblioteket är delaktigt i. Hur delaktigt skolbiblioteket ska vara i skolans undervisning varierar mellan de olika skolbiblioteksplanerna. Nivå C1 som handlar om formell planering går att sätta ihop med nivå C4 som är gemensam planering, dessa två nivåer presenteras tillsammans. Planerad undervisning 1 är undervisning som sker tillsammans med lärare, medan planerad undervisning 2 är undervisning som skolbibliotekarien själv håller i. Om skolbibliotekarien ska undervisa själv eller tillsammans med en lärare är otydligt i många av skolbiblioteksplanerna. Men genom att läsa hela skolbiblioteksplanerna och jämföra dem med varandra går det att se en skillnad mellan de beskrivningar som görs gällande undervisning. Det är helhetsbilden av de beskrivningar som gjorts som har fått avgöra under vilken av nivåerna undervisningen har placerats in.

C. Byggsten tre: Undervisning

C1. Formell planering

C2. Planerad undervisning 1

C3. Planerad undervisning 2

C4. Utvecklingsarbete - gemensam planering

5.3.1 C2. Planerad undervisning 1

Om skolbibliotekets personal ska vara med och undervisa och hur delaktiga de ska vara i undervisningen skiljer sig mellan de olika skolbiblioteksplanerna. Att skolbiblioteket ska vara en del av undervisningen beskrivs i 16 av 18 skolbiblioteksplaner, det beskrivs att undervisningen och samarbete ska ske kontinuerligt under läsåret.

Örkelljunga kommun beskriver skolbibliotekariens roll som undervisare så här: "Skolbiblioteket ska ge eleverna tillräckliga kunskaper för att kunna söka, hitta och orientera sig i biblioteksrummet." (Örkelljunga kommun, 2015 s.3). Nybro kommun beskriver att skolbiblioteket ska undervisa tillsammans med klasslärare, de ska förmedla kunskap om informationssökning, källkritik och olika medier, skolbiblioteket ska även ha en läsfrämjande roll (Nybro kommun, 2015). Nybro kommun beskriver mer ingående vad de vill att skolbiblioteket ska vara med och undervisa inom för ämnen, de beskriver även att undervisningen ska ske tillsammans med en pedagog, detta gör att det blir tydligt hur kommunen önskar att skolbibliotekets undervisningen ska ske.

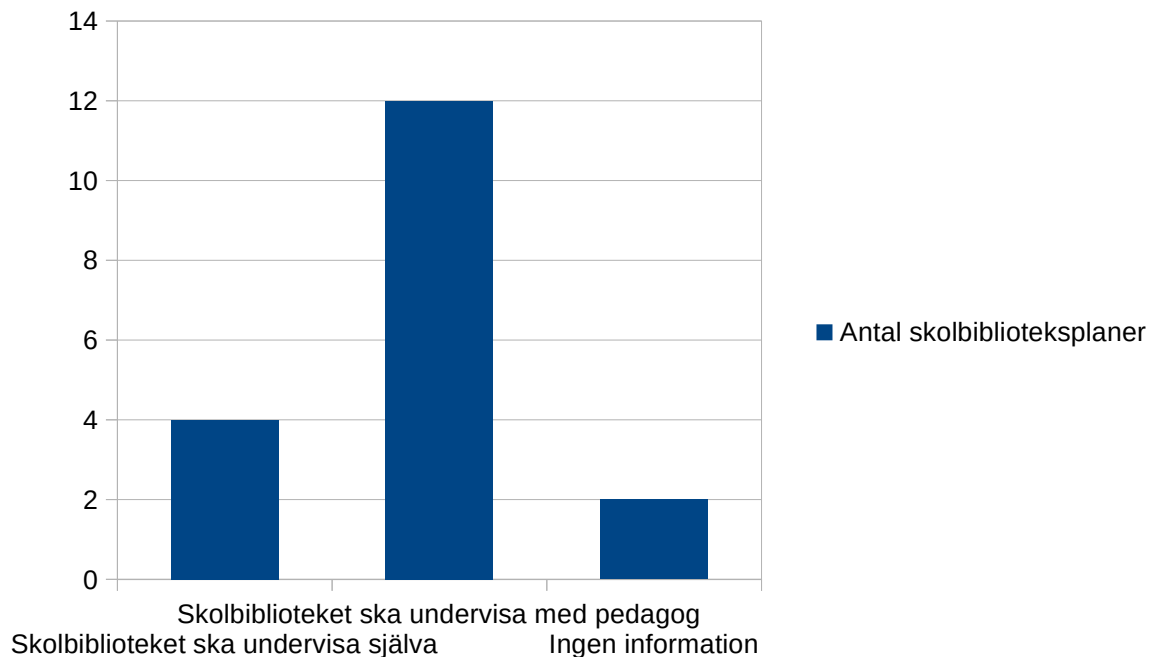
Det nämns även att skolbiblioteket ska vara en resurs för eleverna och lärarna, det beskrivs att skolbibliotekets personal ska kunna hjälpa till med att plocka fram böcker samt hjälpa elever och lärare med exempelvis informationssökning och källkritik. I Örkelljungas skolbiblioteksplan nämns det att skolbibliotekarierna ska hålla i fortbildning för personal på skolan när det gäller barn- och ungdomslitteratur eller andra ämnen som källkritik och informationssökning. De ämnen som skolbibliotekarien ska undervisa inom när det gäller undervisning för eleverna är oftast inom källkritik och informationssökning. I 12 av skolbiblioteksplanerna nämns det tydligt att skolbibliotekariens undervisningen ska ske tillsammans med lärarna.

5.3.2 C3. Planerad undervisning 2

I den planerade undervisningen 2, så undervisar skolbibliotekarien själv. Det är endast i fyra skolbiblioteksplaner som det ges en tydlig beskrivning om att skolbibliotekarien ska undervisa själv. Trelleborgs skolbiblioteksplan är en av de skolbiblioteksplanerna där det ges en tydlig beskrivning på hur de vill att skolbiblioteket ska arbeta med undervisning. De skriver i sin skolbiblioteksplan: "De olika tjänster som erbjuds innefattar språkutvecklande arbetsätt och utvecklande av informationskompetens till exempel genom handledning, föreläsningar, verkstäder och läsfrämjande aktiviteter." (2017, s.2). I Trelleborgs skolbiblioteksplan beskrivs det att undervisningen kan ske genom olika undervisningsformer, bland annat genom föreläsningar och handledning. Det ges en tydlig förklaring på hur det ska ske, dock nämns det inte om skolbibliotekarien ska undervisa själv. Genom att läsa hela Trelleborgs skolbiblioteksplan, att se rubriker och de andra förklaringar som görs i skolbiblioteksplanen blir det tydligare att skolbibliotekarien kan hålla i undervisningen själv.

I Stockholms skolbiblioteksplan förklaras det hur skolbiblioteken ska vara en resurs för skolan, de skriver att: "Bibliotekarien bidrar till elevers och lärares medie- och informationskunnighet, som innefattar ett vetenskapligt förhållningssätt när det gäller

att söka, värdera och använda information.” (Stockholms kommun, 2017, s.3) Även i Stockholms skolbiblioteksplan ges det mer information om vad skolbibliotekarien ska undervisa inom, här beskrivs det även att bibliotekarien själv ska bidra med kunskap och det skulle även kunna tolkas som att det ska vid ett undervisningstillfälle.

Figur 3: skolbibliotekets delaktighet i undervisningen på skolan

Figur 3 illustrerar hur skolbibliotekets delaktighet i undervisningen beskrivs i skolbiblioteksplanerna. Den första stapeln visar nivå C3 som är planerad undervisning 1 i taxonomin, den andra stapeln visar nivå C2 vilket är planerad undervisning 2 i taxonomin. Den tredje och sista stapeln i tabellen illustrerar att det är två skolbiblioteksplaner som inte nämner något om skolbibliotekets delaktighet i undervisningen.

5.3.3 C1 & C4 Formell planering och gemensam planering av undervisning

Gemensam planering av undervisning är den högsta nivån som finns i Loertschers (1988, s.9) taxonomi. Att skolbiblioteket är med och planerar undervisningen utifrån de kompetenser som de har är något som framförs i flera av skolbiblioteksplanerna. Den gemensamma planeringen av undervisningen blir även en form av samarbete mellan de olika yrkesgrupperna. Att det ska finnas en planering på skolan där skolbibliotekarien är med nämns i flera skolbiblioteksplaner. Hur mycket de ska vara med och planera och när de ska vara med varierar mellan de olika skolbiblioteksplanerna. I endast fem av skolbiblioteksplanerna görs beskrivningen att den gemensamma planeringen är en ingång för att skolbiblioteket ska bli mer integrerad med skolans övriga verksamhet.

Kungsbackas skolbiblioteksplan är tydlig när det gäller hur planeringen ska ske på skolan. De beskriver “Skolbibliotekarier och skolans lärare samarbetar, planerar och genomför verksamheten tillsammans och skolbibliotekarien tillhör ett arbetslag.” (2012, s.9). Det som beskrivs av Kungsbacka kommun är en förklaring på hur

skolbibliotekarien ska bli en naturlig del av skolan, att det ska vara naturligt att skolbibliotekarien är med och planerar och även genomför undervisning. Att skolbibliotekarien placeras in i ett arbetslag gör även att skolbibliotekariens roll ska stärkas.

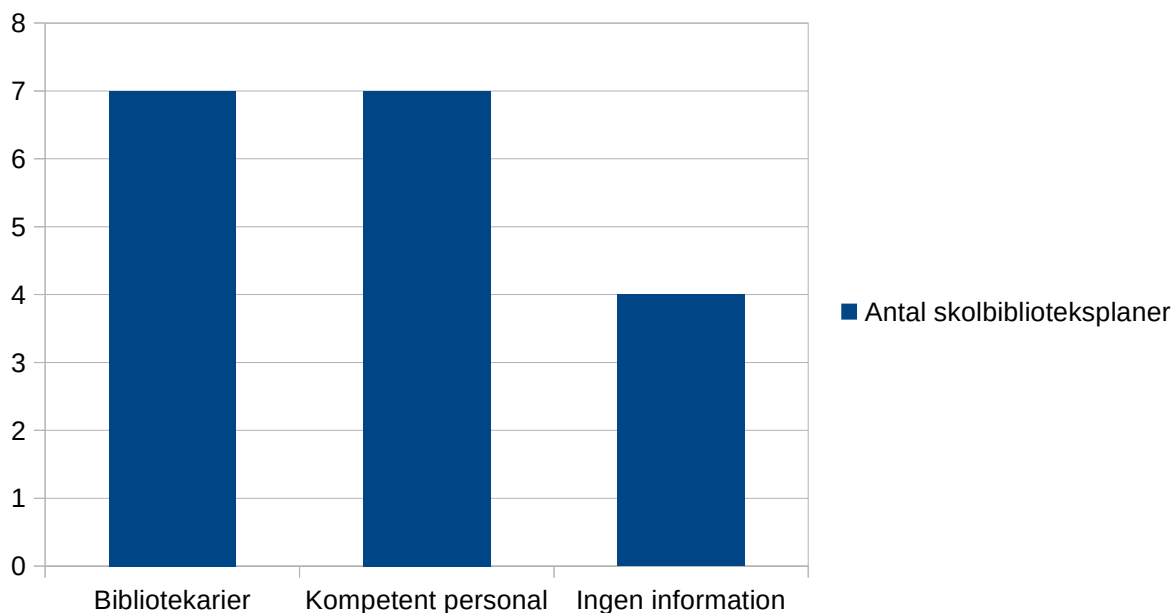
Av de skolbiblioteksplaner som nämner gemensam planering är det vanligast att skolbiblioteket är med och planerar när det ska vara temaveckor. Vem som har ansvaret för att det sker en gemensam planering är inte tydligt, men man skulle kunna tänka sig att det går att koppla till den som har ansvaret för att samarbetet ska fungera på skolan, vilket oftast är skolbibliotekarien.

5.4 Taxonomins utbyggnad

Stora delar av det som berörs i skolbiblioteksplanerna har en plats i Loertschers taxonomi (1988, s.9). Under genomläsningen av det empiriska materialet identifierades det fler teman som inte berörs i taxonomin. Då dessa teman är återkommande i majoriteten av skolbiblioteksplanerna så anser jag att de är viktigt att belysa även dessa teman. Teman som har identifierats utanför taxonomins ramar är bemanning, prioriterade grupper och extra hjälpmedel, rektorns ansvar, skolbiblioteksplanens syfte och måluppfyllelse.

5.4.1 Bemanning

Hur skolbiblioteket ska bemannas varierar mycket och beskrivs väldigt olika beroende på vilken skolbiblioteksplan det är som man tittar på. I 14 av 18 skolbiblioteksplaner nämns det vem det är som ska sköta skolbiblioteket. I fem av kommunerna ges det även en nulägesbeskrivning på hur situationen ser ut, det beskrivs även vilken utbildning det är som skolbibliotekets personal har. Merparten av skolbiblioteksplanerna beskriver att personalen ska ha en adekvat utbildning, vad de menar med adekvat utbildning ges det ingen närmare förklaring över. I Stockholms skolbiblioteksplan beskrivs att alla skolor ska ha personal som är ansvariga för skolbiblioteken, den ansvariga personalen ska även ha en relevant utbildning, de förklarar även att antalet fackutbildade bibliotekarier på skolorna ska öka. Det ges dock ingen uppgift om hur många skolor det är som saknar bibliotekarier (Stockholms kommun, 2017).

Figur 4: Hur bemanningen nämns i skolbiblioteksplanerna

Figur 4 visar hur bemanningen nämns i skolbiblioteksplanerna. Majoriteten av skolbiblioteksplanerna beskriver att det ska finnas utbildade skolbibliotekarier på skolbiblioteket. Antalet skolbiblioteksplaner som beskriver att det ska finnas kompetent personal är sju till antalet, fyra skolbiblioteksplaner nämner inte bemanning. De resterande sju skolbiblioteksplanerna beskriver endast kompetent personal.

I 7 av 18 skolbiblioteksplaner nämns det att det finns utbildade bibliotekarier som arbetar på skolbiblioteket. Antingen har kommunen bara anställda bibliotekarier på skolbiblioteket eller så har merparten av de anställda en bibliotekarieutbildning.

5.4.2 Prioriterade grupper och extra hjälpmedel

Prioriterade grupper är ett teman som återfinns i många av skolbiblioteksplanerna. Det handlar till den största delen om vilka det är som ingår i de prioriterade grupperna samt hur skolbiblioteket ska hantera dessa grupper. Bibliotekslagen nämns ofta i samband med prioriterade grupper och där ges det oftast även en beskrivning av vad lagen säger.

I Västerviks skolbiblioteksplan beskrivs det att prioriterade grupper är personer som har en funktionsvariation, personer som talar ett minoritetsspråk och personer som talar ett annat modersmål än svenska (Västervik kommun, 2017). De grupper som Västerviks kommun beskriver är även prioriterade grupper i andra skolbiblioteksplaner, i två av skolbiblioteksplanerna läggs även barn och ungdomar till i de prioriterade grupperna. I Västerås kommun har de även lagt till pojkar som en prioriterad grupp, och det beskrivs även att de behöver extra hjälp för att komma igång att läsa (Västerås kommun, 2014). Att lägga till pojkar som en prioriterad grupp är Västerås inte ensamma om att göra, även Sätters kommun väljer att lägga till pojkar som en prioriterad grupp.

Utöver de prioriterade grupperna som nämns ovan ska skolbiblioteket även hjälpa elever med läs- och skrivsvårigheter. Där ska de tillhandahålla hjälpmedel som kan underlätta i deras skolgång. Det hjälpmedlet som nämns i skolbiblioteksplanerna är Legimus. Legimus är ett digitalt bibliotek som är skapat av Myndigheten för

tillgängliga Medier (MTM), i Legimus biblioteket finns det bland annat talböcker och taltidningar (MTM, u.å). och då ska skolbiblioteket hantera och skaffa Legimuskonton och i en skolbiblioteksplan ska skolbibliotekarien även visa hur Legimus fungerar för de elever som är i behov av det.

5.4.3 Rektorns ansvar

Det ansvar som rektorerna har över skolbiblioteket är ett återkommande tema i skolbiblioteksplanerna. Då rektorns ansvar förtydligas i skollagen så refererar flera av skolbiblioteksplanerna till skollagen och den paragraf som nämner rektorns ansvarsområden. Rektorns ansvar i skolbiblioteksplanerna kan delas in i två grupper. I den första gruppen har rektorerna bara ansvar över att det ska finnas ett skolbibliotek, antingen i skolans lokaler eller i närheten av skolan. Ibland är beskrivningen av rektorns ansvarsområden väldigt magert, som i Västerås skolbiblioteksplan, där skrivs det endast "rektorerna är ansvariga för skolbiblioteket" (Västerås kommun, 2014, s.3).

Den andra gruppen ger rektorerna ett större ansvar över skolbiblioteket. De ingår fortfarande att de ska se till så att eleverna har tillgång till ett skolbibliotek. Men det får även ett ansvar som handlar om att det ska finnas ett fungerande samarbete. Säter skolbiblioteksplan hamnar i den andra gruppen, de beskriver rektorns ansvar så här:

Rektorer ansvarar för biblioteksverksamheten på den egna skolan, samt för att skolbiblioteket används som pedagogisk resurs av lärare och elever, samt för att planeringen av skolbiblioteksverksamheten revideras och följs upp. Rektor ansvarar från skolans sida för samverkan med folkbiblioteket (Säter kommun, 2016 , s.3).

5.4.4 Skolbiblioteksplanens syfte

Av de skolbiblioteksplanerna som har varit grund för det empiriska materialet återkommer det förklaringar i 12 av skolbiblioteksplanerna om varför det behövs en skolbiblioteksplan. Syftet varierar i de olika skolbiblioteksplanerna men det går att tyda två olika motiv. Det första motivet är skolbiblioteksplanerna ska stärka skolbibliotekets roll när det gäller den kunskapsförmedling och undervisning som skolbiblioteket är delaktig i. Jönköpings kommun beskriver att deras skolbiblioteksverksamhet behöver förnyas och på så vis ska antalet elever som når kunskapsmålen öka (Jönköping kommun, 2011). Det andra syftet som går att tyda är att skolbiblioteksplanerna finns för att skolbiblioteket ska utvecklas och användas mer. Varbergs kommun (2017) beskriver att skolbiblioteksplanerna är till för att skolbibliotekets uppdrag ska bli tydligare.

Som man kan se ovan så finns det olika anledningar till varför kommunerna anser att det behövs en skolbiblioteksplan. Det som går att säga om alla skolbiblioteksplanerna där ett syfte nämns är att de vill förtydliga något som ofta beskriver hur skolbiblioteket ska förändras eller utvecklas.

5.4.5 Måluppfyllelse

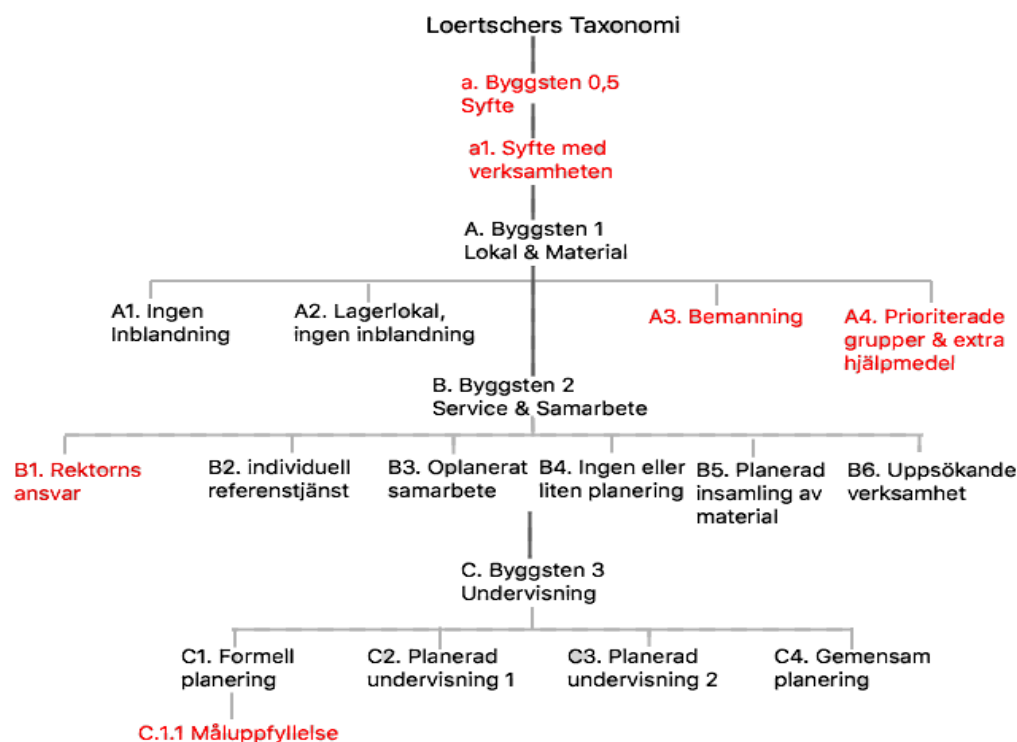
Att skolbiblioteket ska vara en resurs för eleverna och hjälpa dem att nå de mål som finns inom skolvärlden benämns i skolbiblioteksplanerna. Men hur det benämns och vad skolbiblioteket ska fokusera på kan skilja sig mellan de olika skolbiblioteksplanerna. Måluppfyllelse nämns i 9 av 18 skolbiblioteksplanerna. I fem av

de skolbiblioteksplanerna beskrivs det att skolbiblioteket är en extra resurs som ska finnas till för eleverna. Att skolbiblioteket i sitt arbete hjälper eleverna att nå de mål som finns i skolan. Kungsbacka kommun beskriver att skolbibliotekets uppdrag är tänkt att höja kvaliteten på skolan och elevernas lärande samt att de ska verka för en ökad måluppfyllelse i skolan (Kungsbacka kommun, 2012). Den beskrivning som görs i Kungsbackas skolbiblioteksplan om måluppfyllelse är en beskrivning som med liknande ord går att finna i majoriteten av skolbiblioteksplanerna

Ordet måluppfyllelse nämns hälften av skolbiblioteksplanerna, i de där det inte nämns kan man ändå förstå att det är något som de ska arbeta mot. Tre av skolbiblioteksplanerna beskriver vilka aktiviteter skolbiblioteket ska vara delaktiga i under olika årskurser, och vad eleverna ska ha fått för kunskaper efter dessa aktiviteter. Genom att koppla de kunskaperna till lgr 11 och till skollagen kan man se att även de skolbiblioteksplaner där ordet måluppfyllelse inte nämns strävar mot att arbeta för att eleverna ska klara sina mål. Mål som finns med i lgr 11 som kan nås genom att skolbiblioteket hjälper till är bland annat ökad läsförståelse och kunskap inom digital kompetens (Skolverket, 2017, s.19).

5.5 Loertschers uppdaterade taxonomi

De teman som har identifierats under uppsatsens gång har placerats in Loertschers taxonomi. Då det har blivit en ny version av taxonomin har jag valt att döpa den till Loertschers uppdaterade taxonomi. Den uppdaterade taxonomin illustreras på samma vis som original taxonomin, skillnaden är att de teman som identifierats har placerats in i taxonomin, dessa teman är skrivna med röd färg.

Figur 5: Illustration över Loertschers uppdaterade taxonomi, skapad av uppsatsens författare.

Syfte har jag valt att placera som a, och jag har givit den namnet byggsten 0,5. Detta för att jag anser att det bör finnas ett syfte med skolbiblioteket och jag anser att syftet bör förtydligas tidigt. Genom att syftet deklarerats tidigt kan det beskriva vilken inriktning skolbiblioteket ska ta. Om syftet är att eleverna ska utvecklas eller om skolbiblioteksverksamheten ska utvecklas kan arbetet som ska ske utvecklas i olika riktningar. Punkt a1 blir således en djupare förklaring på vad skolbibliotekets syftet innebär.

Under A, som är byggsten 1 lokal och material har jag valt att placera in Bemanning (A3) och prioriterade grupper och hjälpmedel (A4). Jag har valt att placera bemanningen under lokal och material då jag anser att det bör vara med tidigt i taxonomin. Till följd av att det placeras tidigt i taxonomin blir det ett steg som ska uppfyllas innan man kan gå vidare till nästa byggsten. Genom att placera det som en egen nivå blir det något som behöver uppfyllas för att gå vidare till nästa byggsten. Prioriterade grupper och extra hjälpmedel placeras under samma byggsten då biblioteket ska vara tillgängligt för alla, så väl som när det gäller lokalerna som används och det materialet som finns tillgängligt på skolbiblioteket.

Det sista temat som placeras in i taxonomin är måluppfyllelse (C.1.1). Måluppfyllelsen har jag valt att placera in under byggsten 3 (C) och sedan under formell planering (C.1). Jag tycker att den lämpar sig under formell planering då måluppfyllelse är något att sträva efter i skolan. Genom att ha med det i planeringsstadiet kan skolbiblioteket skapa förutsättningar som gör att eleverna kan nå målen i skolan.

5.6 Sammanställning av skolbiblioteksplanerna

Sammanställningen av resultatet visas genom tre olika tabeller, varje tabell beskriver sex kommuner. Kommunerna är placerades i bokstavsordning. De 18 skolbiblioteksplanerna som använts som empiriskt material har fått varsin färg. Tabellen är uppdelad efter byggstenar och nivåer i taxonomin, varje byggsten och nivå representeras av den betäckningen som den har fått i taxonomin, exempelvis a1, A1, B1, C1 och så vidare. I sammanfattningen nedan har jag även valt att kalla byggstenarna för nivåer detta för att jag anser att det blir lättare att skapa en sammanställning över vad skolbiblioteksplanerna uppnår.

	a. 0,5	a.1	A	A1	A2	A3	A4	B	B1	B2	B3	B4	B5	B6	C	C1	C1.1	C2	C3	C4
Härryda	■	■	■				■			■										
Jönköping	■	■					■								■		■	■		
Kungsbacka	■	■	■			■		■	■						■	■	■	■		■
Ljungby			■					■	■						■			■	■	
Mark			■			■		■							■					
Mörbylånga								■						■	■			■		

Figur 6: Sammanställning av kommun 1-6 och vad de uppnår i den utbyggda taxonomin.

Figur sex beskriver kommun 1-6 resultat och vilka nivåer i den uppdaterade taxonomin som de når upp till. Figur sex beskriver resultaten för Härryda, Jönköping, Kungsbacka, Ljungby, Mark och Mörbylångas skolbiblioteksplaner. Av de kommunerna som visas i

figur sex är det Kungsbacka som når upp till flest nivåer. Kungsbackas skolbiblioteksplan uppfyller 11 av de 20 nivåer som finns i den uppdaterade taxonomin. Ljungby och Jönköping uppfyller sex nivåer medan Härryda uppfyller fem nivåer. Mörbylånga och Marks kommun uppfyller endast 4 av 20 nivåer.

	a. 0,5	a.1	A	A1	A2	A3	A4	B	B1	B2	B3	B4	B5	B6	C	C1	C1.1	C2	C3	C4
Nybro	■	■						■							■			■	■	
Nykvarns	■	■					■	■							■					
Olofströms	■	■	■			■	■	■						■	■	■		■	■	■
Stockholms			■			■	■	■							■			■		
Säter	■	■	■			■	■	■	■						■		■			■
Söderhamn	■							■						■	■		■	■		

Figur 7: Sammanställning av kommun 7-12 och vad de uppnår i den utbyggda taxonomin.

Figur sju visar resultaten för Nybro, Nykvarn, Olofström, Stockholm, Säter och Söderhamns kommuns skolbiblioteksplaner. Av dessa sex kommuner är det Olofströms kommun som når flest nivåer, Olofström uppfyller 12 delar av den uppdaterade taxonomin. Säter kommun når 10 nivåer. Nybro kommun och Söderhamns kommun når sex nivåer var medan Nykvarns skolbiblioteksplan endast uppfyller fem av 20 nivåer.

	a. 0,5	a.1	A	A1	A2	A3	A4	B	B1	B2	B3	B4	B5	B6	C	C1	C1.1	C2	C3	C4
Trelleborg	■		■			■		■	■					■	■	■		■		■
Varberg	■	■	■			■	■	■	■			■		■	■	■			■	■
Västervik	■	■				■	■	■						■						
Västerås			■			■	■	■	■						■	■	■	■		■
Älmhult						■	■	■	■					■	■		■	■		
Örkelljunga	■	■						■						■	■			■		

Figur 8: Sammanställning av kommun 13-18 och vad de uppnår i den utbyggda taxonomin.

Figur åtta visar resultaten för Trelleborg, Varberg, Västervik, Västerås, Älmhults och Örkelljungas kommuners skolbiblioteksplaner. Varbergs kommun uppfyller 13 av 20 nivåer. Trelleborg och Västerås når 10 nivåer, Älmhult når 8 nivåer. Västervik och Örkelljunga når sex nivåer vilket gör att de har lägst antal uppfyllda nivåer av de kommunerna som beskrivs i figur åtta.

Varbergs kommun uppfyller 13 nivåer, deras skolbiblioteksplan är den som uppfyller flest nivåer av de 18 skolbiblioteksplaner som ingått i uppsatsens empiriska material. Med endast fyra uppfyllda nivåer blir Mörbylånga och Marks skolbiblioteksplaner de som uppnår minst antal nivåer av de 18 kommunerna som ingått i det empiriska materialet.

De nivåer som flest kommuner uppfyller är nivå A, B och C. Dessa nivåerna är även de byggstenarna som nämns i Loertschers original taxonomi. Det som går att tyda av de resultatet är att många kommuner når alla byggstenarna, men de uppfyller inte alla de nivåerna som finns i taxonomin. Att de inte uppfyller alla nivåer motsäger Loertschers syn på taxonomin då han beskriver att en byggsten måste vara uppfylld för att gå vidare

till nästa. Personligen tror jag att det är svårt att uppfylla alla nivåer samtidigt och jag tror att det är mer realistiskt om vissa nivåer saknas för att andra ska kunna uppfyllas. Att ha en ambition att skolbiblioteket ska uppfylla så många nivåer som möjligt tror jag är bra, men jag tror även att skolbibliotekets personal behöver vara medveten om att det kan vara tidskrävande. Genom att endast fokusera på några nivåer i taget tror jag att arbetsbördan blir tillräckligt stor och jag tror även att det skapar en möjlighet att uppnå högre kvalitet i det arbetet som utförs.

6 Slutsatser

I detta kapitel görs återkopplingar till uppsatsens problem, syfte och forskningsfrågor. Forskningsfrågorna besvaras först i tur och ordning, sedan görs återkopplingar till uppsatsen syfte och problem.

Den första forskningsfrågan som studien arbetat utefter är: Vad står det i skolbiblioteksplanerna om personalens utbildning? Den information som ges i skolbiblioteksplanerna om personalens utbildning är varierad. Benämningarna som ges över skolbibliotekets personal kan vara, skolbibliotekarier, bibliotekarier, lärarbibliotekarier och personal med adekvat utbildning. Det som blir tydligt av analysen är att det inte finns en enda benämning som används. I de skolbiblioteksplanerna där det nämns en adekvat utbildning ges inte heller någon information om vad det innebär. I mitt empiriska material nämns det i 7 av 18 skolbiblioteksplaner att det ska vara en utbildad bibliotekarie. Resterande skolbiblioteksplaner ger antingen förklaringen att det finns lärarbibliotekarier eller personal med adekvat utbildning. Studien kan alltså konstatera att de beskrivningar som ges över personalens utbildning varierar, att 11 av 18 skolbiblioteksplaner nämner antingen en annan yrkesgrupp eller beskriver att personalens utbildning ska vara adekvat.

Den andra forskningsfrågan lyder: Framgår det i skolbiblioteksplanerna om skolbiblioteket är en del av undervisningen på skolorna? Att skolbiblioteket ska vara en del av skolans undervisning framgår tydligt i majoriteten av skolbiblioteksplaner. Det är endast i 2 av 18 som det inte ges någon information om skolbibliotekets delaktighet i undervisningen. Mycket av det som går att utläsa handlar om de ämnen som skolbiblioteket ska undervisa i, som informationssökning och källkritik. Det blir desto mer otydligt hur ofta skolbiblioteken ska vara med i undervisningen. Om undervisningen ska ske ensam eller tillsammans med lärare blir även det otydligt i flera av skolbiblioteksplanerna. Från det som framkommit i studien kan det fastslås att nästan alla skolbiblioteksplaner beskriver att skolbiblioteken ska vara en del av undervisningen. Vilka ämnen och hur undervisningen ska gå till varierar mellan skolbiblioteksplanerna.

Den tredje och sista frågan som uppsatsen arbetat utifrån är: Kan skolbibliotekets roll stärkas med hjälp av skolbiblioteksplaner? Skolbiblioteken ligger under rektorns ansvar i skollagen, där är det rektorn som ska se till att det finns ett skolbibliotek på skolan. Skolbiblioteken regleras även i bibliotekslagen, även där ges information att det är enskilda huvudmän som har ansvar för skolbiblioteken (Bibliotekslag, SFS 2013:801 ; Skollag, SFS 2010:800). Till skillnad från biblioteksplaner finns det ingen lag som säger att varje kommun ska ha skolbiblioteksplaner. Genom att kommuner väljer att skapa skolbiblioteksplaner som blir godkända i en nämnd, så skulle man kunna dra slutsatsen att kommunen vill stärka och förtydliga skolbibliotekets uppgifter. 11 av 18 skolbiblioteksplaner har beskrivit ett syfte till varför det är skapade. Dessa syften varierar, men det vanligaste syftet är för att det ska utveckla och förbättra skolbibliotekets roll.

Genom de forskningsfrågorna som ställts har jag kunnat svara på uppsatsens problem och syfte. Syftet med uppsatsen var att bidra med ny kunskap om skolbiblioteksplaner. Genom att studera skolbiblioteksplaner har jag kunnat ta reda på vad kommunerna anser är skolbibliotekens uppgift, samt att ta reda på hur skolbiblioteken ska användas och vem det är som sköter skolbiblioteken. Med hjälp av den kvalitativa innehållsanalysen som utförts på det empiriska materialet har studiens syfte kunnat uppnås. Resultatet och analysen av studien har även lett till att det skapats svar på de problem som formulerats i uppsatsen.

Det som framkommit genom att analysera skolbiblioteksplaner är att de kan variera, både storleksmässigt och innehållsmässigt. Som det framkommit i kapitlet urval fann jag endast 18 kommunala skolbiblioteksplaner, ett lågt antal om man tänker på att det finns 290 kommuner i Sverige. Då det inte finns någon lag på att kommuner ska ha separata skolbiblioteksplaner måste det ändå ses som en positiv utveckling, att det finns kommuner som väljer att skapa officiella dokument utan att det finns något lagkrav på det.

7 Diskussion

I detta kapitel diskuteras resultaten och slutsatserna mot litteratur och forskning som använts i litteraturgenomgången. Efter det diskuteras uppsatsens titel. I kapitlet diskuteras även det empiriska materialet som använts samt även den metod och teori som använts i uppsatsen. Sist i kapitlet ges en beskrivning på vidare forskning.

Studien som gjorts har syftet att ta reda på vad skolbiblioteksplanerna beskriver om skolbibliotekens syfte, bemanning och hur det ska användas. Almerud (2005) beskriver varför han anser att det är viktigt med biblioteksplaner, och han förklarar att de kan användas för att skapa mål och för att utveckla verksamheten. Min studie använder sig av skolbiblioteksplaner, ett styrdokument som till skillnad från biblioteksplanen inte finns något lagkrav på att kommunerna ska ha. I det argument som Almerud beskriver om varför biblioteksplaner är viktigt kan jag se likheter med i min studie, det gäller de syften som en tredjedel av kommunerna beskriver. Det handlar om att utveckla skolbiblioteksverksamheten, att det ska finnas tydliga mål och strategier för hur kommunerna ska utveckla och förbättra sina skolbibliotek. Det som skolbiblioteksplanerna beskriver i sina syften, om utveckling och mål bekräftar Almeruds argument. Även om Almeruds argument först och främst är till för biblioteksplaner anser jag att man även kan applicera det på skolbiblioteksplaner, och varför de behövs.

I den granskningen som KB gjorde 2015 som presenteras i rapporten *Skolbiblioteken i biblioteksplanerna*, där beskrivs det att skolbiblioteken endast nämns i en fjärdedel av de kommunala biblioteksplanerna. Varför skolbiblioteksplanerna inte beskrivs i mer biblioteksplaner är svårt att veta. Det kan bero på den formuleringen som görs om biblioteksplaner i lagen eller så kan det beror på att skolbiblioteken ligger under olika förvaltningar. För att få reda på varför behöver de kommunerna där skolbiblioteken inte nämns tillfrågas. Då skolbiblioteken endast beskrivs i en fjärdedel av Sveriges biblioteksplaner. KB har sedan 2015 inte utkommit med någon ny statistik gällande hur många kommuner det är som nämner skolbiblioteken i biblioteksplanerna. Men den information som ges från 2015 tycker jag visar på att det behövs mer information och riktlinjer gällande skolbibliotek. Jag tror att enda sättet är att det läggs till i lagen, antingen om paragrafen om biblioteksplaner blir tydligare eller att det blir ett tillägg för separata skolbiblioteksplaner.

Även Belfrage (2001) och Skoglund (2001) har liknande argument som det Almerud (2005) framför om varför biblioteksplaner är ett viktigt dokument. Skoglunds argument handlar om att man genom biblioteksplaner kan tydliggöra och stärka bibliotekets roll i en kommun. Skoglunds argument skulle även kunna användas på varför det bör finnas skolbiblioteksplaner i kommunerna. Genom att ett styrdokument som gäller alla skolbiblioteken i kommunen kan man skapa en standard, minska de skillnader som kan uppstå. Det skulle göra det möjligt att beskriva hur lokaler, personal och användningen av skolbiblioteket ska gå till. Att ha ett gemensamt dokument skulle i praktiken kunna leda till att alla elever och lärare får samma kvalitet på skolbiblioteken. I majoriteten av dokumenten beskrivs även de arbetsuppgifterna som skolbibliotekarien ska vara delaktig i. Genom att vissa kommunerna har skapat skolbiblioteksplaner försöker de beskriva och tydliggöra skolbibliotekets roll.

Den information som ges i skolbiblioteksplanerna kan kopplas till de argumenten som Almerud (2005), Belfrage (2001) och Skoglund (2001) beskriver. Att det går att se samband anser jag är en stark indikator på att skolbiblioteken skulle förstärkas om det införs skolbiblioteksplaner. Eller, förhoppningarna är att det ska förbättras. Vad som faktiskt sker i verkligheten och hur skolbiblioteksplanerna är implementerade i kommunerna kan jag inte ta reda på genom att endast läsa dokumenten.

I några av de skolbiblioteksplanerna beskrivs det att skolbiblioteken och folkbiblioteken ligger under olika nämnder i kommunen. Det beskrivs att det kan vara ett problem att få till ett bra samarbete mellan de politiska områdena. I ett fall beskrivs det att skolbiblioteksplanen är skapad för att det ska forma ett samarbete mellan de olika nämnderna i kommunen. Problematiken beskrivs även av Limberg och Hampson Lundh (2013a) de förklarar att då skolbiblioteken ofta ligger under olika nämnder så kan det vara anledningen till varför det finns bristfällig information om skolbiblioteken i biblioteksplanerna. Att det ges en liknande bild i mitt empiriska material visar på att det är ett problem som kan vara svårt att hantera. Att ha kommunala bibliotek som hamnar under flera nämnder försvårar arbetet med att skapa en biblioteksplan där skolbiblioteken nämns. KB (2015) beskriver att kommuner som har biblioteken under olika förvaltningar har valt att skapa en separat skolbiblioteksplan, istället för att beskriva skolbiblioteken i den kommunala biblioteksplanen.

De olika definitioner som görs av skolbibliotek av forskare och myndigheter kan man även se i mitt empiriska material. Det går även att koppla vissa av definitionerna till byggstenarna och nivåerna i Loertschers taxonomi (1998, s.9). KB (2015) och Skolinspektionen (2011) använder sig av regeringens definition på skolbibliotek. Den definitionen beskriver att det ska finnas en ordnad resurs av medier, det ska vara tillgängligt för elever och lärare. Skolbiblioteket ska även ingå i skolans pedagogiska verksamhet (Proposition 2010/10:165, s.284). IFLA definition på skolbibliotek handlar om att det ska vara ett lärande rum för fysiskt och digitalt lärande.

En ordnad resurs av medier och ett fysiskt och digitalt lärande rum går att binda ihop med Loertschers första byggsten. Den första byggstenen som handlar om lokal och material. I det empiriska materialet kan man se beskrivningar om hur lokalerna ska vara och att det ska finnas olika material som är tillgängligt för elever och personal på skolan (1998, s.11). Även den delen av definitionen som görs om tillgänglighet kan man se ett samband med den första byggstenen. Att alla på skolan ska ha tillgång till lokaler och material oavsett vilka förutsättningar man har. Den tredje byggstenen som handlar om skolbibliotekets roll i undervisningen kan även den bindas ihop med definitionen som regeringen gör i sin proposition. Att det ska vara en pedagogisk resurs för elever och lärare på skolan. I definitionen görs det dock ingen förklaring på hur inblandade de ska vara i undervisning, vilket skiljer sig från taxonomin och det man kan utläsa i det empiriska materialet.

Limberg och Hampson Lundh (2013b) drar en slutsats om att det finns många olika definitioner gällande skolbibliotek. Genom att läsa definitionerna som görs av myndigheter och forskare blir det tydligt att så verkar vara fallet. Av de skolbiblioteksplanerna som ingått i det empiriska materialet görs inga egna försök på att definiera skolbibliotek. Genom analysen av dokumenten kan jag konstatera att om det nämns någonting om skolbibliotekets definition så används till den största delen den definitionen som gjorts av regeringen i sin proposition. Vad detta beror på kan bara spekuleras om, men jag tror att det kan ha att göra med att det är en definition som även

används av andra myndigheter, vilket gör att just den definitionen kan få en större spridning.

KB (2015) nämner att bemanningen inte anses relevant när det gäller hur skolbiblioteket definieras. KB (2015) nämner att det inte anses relevant att i definitionen av skolbiblioteket beskriva hur det bemannas. Den definitionen som de väljer ger inte heller någon information om hur skolbiblioteket är bemannat. Personligen anser jag att det är ett dilemma. Om det i en definition skulle beskrivas att det ska skötas av personal med en adekvat utbildning, tror jag att det skulle bli tydligare vem man ska anställa och att anställa personal som har en utbildning som är passande för arbetet. I skolbiblioteksplanerna varierar personalens utbildning. Det är bibliotekarier, lärarbibliotekarier och personal med en adekvat utbildning. Att skolbiblioteken sköts av olika personalgrupper tycker jag visar på att det behövs ett förtydligande i vem som ska jobba på skolbibliotek. Jag anser att det även behövs göra tydligare vad som menas med en adekvat utbildning när det gäller skolbibliotek, med endast den förklaringen så kan den som anställer själv bestämma vad hen anser menas med adekvat. Att endast skriva adekvat utbildning kan även vara fördelaktigt för arbetsgivaren, då kan arbetsgivaren anställa vem som helst med vilken utbildning som helst, så länge som arbetsgivaren anser att utbildningen är adekvat för de arbetsuppgifter som finns.

Jag har gett uppsatsen titeln *Skolbiblioteksplaner, ett verktyg för utveckling?*. Det är vad jag tror att det är. Ett verktyg som kan hjälpa skolorna och skolbiblioteken att utvecklas och bli bättre. Jag tror att det är positivt att ha ett gemensamt dokument som gäller för alla skolbibliotek i en kommun. Genom att ha en skolbiblioteksplan kan kommunerna sätta mål för att utveckla skolbiblioteken, samt att de kan göra det tydligt vad skolbiblioteken ska arbeta för. Om en kommun har en aktiv skolbiblioteksplan så kan skolorna arbeta mot att följa den. Görs detta tror jag att det finns en möjlighet till att skolbiblioteken kan bli mer jämlika, att det inte spelar någon roll vilken skola man tillhör och att alla lärare och elever i en kommun får samma förutsättningar när det gäller skolbibliotek.

Under studiens gång har jag funderat över det empiriska materialet som använts i uppsatsen. Flera av de skolbiblioteksplanerna som ingår i materialet är inte giltiga idag, och mitt argument för att använda dem har varit det argumentet som Ranemo (u.å) framför när det gäller biblioteksplaner, att de räknas som giltiga upp till två år efter att de slutat gälla, då processen att skapa en ny biblioteksplan brukar ta cirka två år. Genom att hitta ett argument som används på gamla biblioteksplaner har jag på så vis känt att det då även är lämpligt om jag använder gamla skolbiblioteksplaner i min uppsats. Om jag hade valt bort de gamla skolbiblioteksplanerna hade mitt empiriska material minskat ner till hälften. Även om studien hade kunnat gå att utföra med en mindre mängd material, så tror jag att det hade varit svårare att hitta information som går att koppla till taxonomin, samt svårare att se likheter och skillnader i det empiriska materialet.

Den metoden som använts i uppsatsen är kvalitativ innehållsanalys, genom att koda det empiriska materialet som använts kunde jag sammanställa den text som handlade om samma tema. Det som varit svårt med kodningen har varit att en del av innehållet har kunnat kopplas till en eller flera koder. Att bedöma vilken kod materialet ska få har varit en svår process. Det som gjort att textstyckena har fått sina koder har varit den helhetsbilden som jag har fått genom att läsa igenom det empiriska materialet, på så vis

har jag kunnat koda de delar som varit svåra att placera in under rätt kod. Om någon annan skulle koda samma material och använda samma kodningsmall finns det därför en möjlighet att samma textstycke skulle få en annan kod.

Loertschers taxonomi (1998, s.9) som använts som teori i uppsatsen har inte täckt in alla de teman som berörs i skolbiblioteksplanerna. Detta gjorde att jag fick lägga till egna koder för de teman som jag ansåg var återkommande i stora delar av det empiriska materialet. I och med att jag lagt till flera koder fick jag möjligheten att använda mig av en större del av materialet än vad jag skulle gjort om jag bara hade använt mig av Loertschers taxonomi. Taxonomin som bygger på ett samarbete i en skolmiljö tar upp möten som kan ske i en social kontext på skolan. Då jag har analyserat dokument finns det ingen möjlighet för mig att ta reda på hur dessa möten kan se ut i verkligheten. Byggsten två i taxonomin har flera nivåer som inte går att utläsa i dokumentform, ett exempel är de samtal som sker på en rast eller i en korridor. Även om dessa möten inte är nedskrivna på papper så är det en viktig del i det samarbetet som sker på skolan. Att samtala i fikarummet kan leda till att en kontakt tas vid och att ett samarbete mellan skolbiblioteket och skolan kan utvecklas. Jag anser att det är viktigt att belysa att det finns delar av taxonomin som är svåra att uppfylla med hjälp av dokument. Det som är svårt att få svar på tror jag hade kunnat besvaras enklare med hjälp av intervjuer där det finns möjlighet att diskutera hur skolbibliotekets personal upplever de olika nivåerna i byggsten två.

Jag anser att både teori och metod har fungerat bra för att få svar på studien syfte. Om det hade funnits mer tid till det hade jag även velat göra en mer ingående kvantitativ analys på det empiriska materialet.. Det som beskrivs i analysen om hur många planer som beskriver ett visst tema är endast en grund för en kvantitativ analys som hade kunnat utvecklas mycket mer om det funnits tid till det. Grunden för analysen har varit att göra en kvalitativ analys, men jag anser att resultatet och analysen som beskrivs i texten stärktes och blev tydligare genom användandet av diagram.

7.1 Förslag på vidare forskning

Då uppsatsen har använt kommunala skolbiblioteksplaner som empiriskt material, kan nästa steg för forskning inom detta området behandla enskilda skolans skolbiblioteksplaner. Det hade även varit intressant att jämföra kommunala skolbiblioteksplaner mot friskolors skolbiblioteksplaner för att se om det finns skillnader i innehåll och utseende. Det hade varit intressant att se om de enskilda skolbiblioteksplanerna fokuserar mer på vad skolbiblioteket har för roll på skolan och om det beskrivs på samma sätt eller annorlunda gentemot de kommunala skolbiblioteksplanerna.

Ett annat intressant område att studera är kommunernas biblioteksplaner. KB skriver i sin rapport *Skolbibliotek i biblioteksplanerna 2015* (Kungliga Biblioteket, 2015) att inte alla biblioteksplanerna behandlar skolbiblioteket eller att det ofta handlar om bristfällig information gällande skolbiblioteket. Det hade varit intressant att undersöka hur biblioteksplanerna beskriver skolbiblioteket, vilka likheter och skillnader man kan finna genom att titta på olika kommuners biblioteksplaner.

Referenslista

- Almerud, P. (2005). *Biblioteksplaner : Från bibliotekslag till biblioteksplan*. Stockholm: Svensk biblioteks förening.
- Belfrage, J. (2001). Biblioteksplaner - till vad och för vem?. I P. Axelsson (Red.), *Biblioteksplaner : En idéskrift*. (s. 7-11). Stockholm : Lund: Svensk biblioteks förening.
- Bibliotekslag* (SFS 2013:801). Hämtad från https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/bibliotekslag-2013801_sfs-2013-801
- Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder* (2., [rev.] uppl.). Malmö: Liber.
- Förordning (SFS 2016:370). Hämtad 2018-04-06 från https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forordning-2016370-om-statsbidrag-for_sfs-2016-370
- Hedemark, Å. & Börjesson, L. (2014). Att använda en plan -fenomenet biblioteksplaner och begreppet användning problematiserat. *Nordisk Kulturpolitisk tidskrift*, 17(1), 92-113.
- IFLA. (2015). IFLA:S riktlinjer för skolbibliotek. Hämtad 2018-03-26 från <https://www.ifla.org/files/assets/school-libraries-resource-centers/publications/ifla-school-library-guidelines-sv.pdf>
- Keshet, Y. (2011). Classification systems in the light of sociology of knowledge. *Journal of Documentation*, 67(1), 144-158. doi:10.1108/00220411111105489
- Kungliga Biblioteket. (2011). Om klassifikation. Hämtad 2018-06-05 från <http://www.kb.se/katalogisering/Klassifikation/klassifikation/>
- Kungliga Biblioteket. (2012). *Bibliotekens planer 2012*. Hämtad 2018-04-04 från http://www.kb.se/dokument/Rapport_Bibliotekens%20planer_2012.pdf
- Kungliga Biblioteket. (2015). *Skolbiblioteken i biblioteksplanerna 2015* (dnr 6.7-2015-1014). Hämtad 2018-03-22 från <http://www.kb.se/dokument/Samverkan/Skolbibliotek-i-biblioteksplanerna-2015.pdf>
- Limberg, L. (2012). Från folkbiblioteksstadga till skollag - skolbibliotekens plats i folkbibliotekspolitik. I A. Frenander & J. Lindberg (Red.), *Styra eller stödja : Svensk folkbibliotekspolitik under hundra år* (Skrifter från Valfrid, 50). (s.135-173). Borås: Valfrid
- Limberg, L., Hampson Lundh, A. (2013a). Vad kännetecknar ett skolbibliotek?. I L. Limberg & A. Hampson Lundh (Red.), *Skolbibliotekets roller i förändrade landskap : En forskningsantologi*. (s.4-21). Lund: BTJ förlag.
- Limberg, A., & Hampson Lundh, A. (2013b). Det svenska skolbibliotekslandskapet: Styrning, institutioner och intressenter. I L. Limberg & A. Hampson Lundh (Red.),

Skolbibliotekets roller i förändrade landskap : En forskningsantologi. (s.22-37). Lund: BTJ förlag.

Loertscher, D. (1988). *Taxonomies of the school library media program.* Englewood, Colorado: Libraries Unlimited.

MTM. (u.å). Om Legimus. Hämtad 2018-03-30 från <https://www.mtm.se/produkter-och-tjanster/talbocker/legimus-se/>

Nationalencyklopedin. (u.å a). Taxonomi. Hämtad den 2018-04-19 från <https://www-ne-se.lib.costello.pub.hb.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/taxonomi>

Nationalencyklopedin. (u.å b). Benjamin Bloom. Hämtad 2018-04-30 från <https://www-ne-se.lib.costello.pub.hb.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/benjamin-bloom>

Nationalencyklopedin. (u.å c) Klassifikation. Hämtad 2018-06-05 från <https://www-ne-se.lib.costello.pub.hb.se/uppslagsverk/encyklopedi/lang/klassifikation>

Proposition 2010/10:165. Ny Skollag. Hämtad 2018-03-05 från <http://www.regeringen.se/49b729/contentassets/c507a849c3fa4173b7d03df20bad2b59/den-nya-skollagen---for-kunskap-valfrihet-och-trygghet-hela-dokumentet-prop.-20092010165>

Proposition 2012/13:147. Ny Bibliotekslag. Hämtad 2018-03-17 från <http://www.regeringen.se/49bb92/contentassets/353da7cc192a4988b4dac3be538af885/ny-bibliotekslag-prop.-201213147>

Ranemo, C. (u.å). Biblioteksplaner. Hämtad 2018-03-25 från <http://biblioteksstatistik.blogg.kb.se/uppdrag-planer/>

Skoglund, L. (2001). Biblioteksplaner behövs i en nationell bibliotekspolitik. I P. Axelsson (Red.), *Biblioteksplaner : En idéskrift.* (s.23-26). Stockholm : Lund: Svensk biblioteksforening.

Skolinspektionen. (2011). Skolbibliotek. Hämtad 2018-03-27 från <https://www.skolinspektionen.se/globalassets/0-si/04-rad-och-vagledning/stallningstaganden/infoblad-skolbibliotek.pdf>

Skolinspektionen. (2017). Skolbibliotek. Hämtad 2018-03-26 från <https://www.skolinspektionen.se/skolbibliotek>

Skollag (SFS 2010:800). Hämtad från http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/skollag-2010800_sfs-2010-800

Skolverket. (2017). Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011. Hämtad den 2018-03-26 från https://www.skolverket.se/om-skolverket/publikationer/visa-enskild-publikation?_xurl_=http%3A%2F%2Fwww5.skolverket.se%2Fwtpub%2Fws%2Fskolbok%2Fwtpubext%2Ftrycksak%2FBlob%2Fpdf2575.pdf%3Fk%3D2575

Ögland, M. (2013). *Taxonomier : Verktyg för biblioteksutveckling* (Regionbibliotek Stockholms skriftserie ; 13). Stockholm: Regionbibliotek Stockholm.

Materialförteckning

Härryda Kommun. (u.å). Skolbiblioteksplan. Hämtad 2018-03-22 från [http://www.harryda.se/download/18.3500511a14601bad3c41119/1440081658245/Biblioteksplan+140325x\(3\).pdf](http://www.harryda.se/download/18.3500511a14601bad3c41119/1440081658245/Biblioteksplan+140325x(3).pdf)

Jönköping kommun. (2011). Idébibliotek 2.0. Hämtad 2018-03-23 från <https://it-skolbibliotek.wikispaces.com/file/view/Id%C3%A9bibliotek%2B2.0.pdf>

Kungsbacka kommun. (2012). Plan för skolbibliotek i Kungsbackas kommunala grundskolor och grundsärskolan. Hämtad 2018-03-22 från <http://www.grkom.se/download/18.7f0edea2152f153ad91265c4/1455783764371/Kungsbacka%2C+grundskolor+och+grunds%C3%A4rskolor%2C+Plan+f%C3%B6r+skolbibliotek.pdf>

Ljungby Kommun. (2017). Handlingsplan skolbiblioteken i Ljungby kommun. Hämtad 2018-03-23 från <https://insynsverige.se/documentHandler.ashx?did=1875574>

Mark Kommun. (2015). Skolbiblioteksplan. Hämtad 2018-03-22 från <https://bibliotek.mark.se/documents/16265/21635/skolbiblioteksplanen.pdf/fd722b20-1a0d-4f24-bf6f-6037ec466b60>

Mörbylånga kommun. (2014). Handlingsplan Skolbiblioteken Mörbylånga kommun 2014-2015. Hämtad 2018-03-22 från <https://www.morbylanga.se/Documents/Barn-Utbildning/Handlingsplan%20Skolbibliotek%202014-2015.pdf?epslanguage=sv>

Nybros Kommun. (2015). Handlingsplan i informationskompetens och läsfrämjande aktiviteter för Nybro kommuns grundskolor. Hämtad 2018-03-22 från <https://bibliotek.nybro.se/documents/252679/334887/Handlingsplan/05931006-ae01-4e7e-ae68-6141e934d157>

Nykvarns Kommun. (2016). Skolbiblioteken i Nykvarn. Hämtad 2018-03-22 från <http://www.nykvarn.se/download/18.328014c01573762acd11c620/1474379019098/Skolbiblioteksplan+2016-2017.pdf>

Olofströms Kommun. (2014). Skolbiblioteksplan i Olofströms kommun. Hämtad 2018-03-23 från <http://www.nordenbergsskolan.se/admin/wp-content/uploads/2015/02/Skolbiblioteksplan-2015-02-11.pdf>

Stockholms Stad. (2017). Skolbiblioteksplan för Stockholms skolor och förskolor 2017-2020. Hämtad 2018-03-23 från http://bibliotek.magnificat.se/wp-content/uploads/2017/04/Skolbiblioteksplan_Stockholm_2017-2020.pdf

Säter Kommun. (2016). Hämtad 2018-03-23 från <https://skolbibliotek.sater.se/sv/content-page/bibliotekens-uppdrag>

Söderhamns kommun. (2015)h. Skolbiblioteksplan 2015-2016. Hämtad 2018-03-23 från <http://www.soderhamn.se/download/18.24a67bf14b9e0b0ef49b4f/1425024096513/-+Skolbiblioteksplan+2015-2016.pdf>

Trelleborg kommun. (2017). Skolbiblioteksverksamheten i Trelleborgs kommun. Hämtad 2018-03-23 från <http://pedagog.trelleborg.se/wordpress/wp-content/uploads/2017/03/Skolbiblioteksverksamheten-i-Trelleborgs-kommun-1.pdf>

Varberg kommun. (2017). Handlingsplan för skolbiblioteken i Varbergs kommun 2017-2019. Hämtad 2018-03-22 från <https://www.varberg.se/download/18.3207e7c315e354e14f8d65d8/1504876757335/Handlingsplan-f%C3%B6r-skolbiblioteken-i-Varbergs-kommun-2017-2019.pdf>

Västervik kommun. (2017). Skolbiblioteksplan. Hämtad 2018-03-23 från <https://www.vastervik.se/globalassets/kommun-och-politik/forfattningssamling/skolbiblioteksplan-kf170620.pdf>

Västerås kommun. (2014). Skolbiblioteksplan för Västerås stad. Hämtad 2018-03-22 från <https://www.vasteras.se/download/18.3c98327214c332c6cc3e091/1428501552224/14.+Beslut+-reviderad+skolbiblioteksplan.pdf>

Älmhults kommun. (2015). Skolbiblioteksplan. Hämtad 2018-03-23 från <https://www.almhult.se/download/18.206b501615310dfa28f569a4/1488471686977/Skolbiblioteksplan.pdf>

Örkelljunga kommun. (2015). Skolbiblioteksplan. Hämtad 2018-03-23 från <http://www.orkelljunga.se/download/18.51e2e721542d5febf777bb/1475225770083/Ny+skolbiblioteksplan.pdf>

Bilaga 1 - kodningsmall

Kodningsmall som användes för att strukturera upp det empiriska materialet när analysen gjordes.

Kod	Underkategori
Koder skapade efter Loertschers taxonomi	
Lokal och material	Ingen inblandning Lagerlokal, ingen betjäning
Service	Individuell referenstjänst Oplanerat samarbete Ingen eller lite planering Planerad insamling av material Uppsökande verksamhet
Undervisning	Formell planering Planerad undervisning 1 Planerad undervisning 2 Utvecklingsarbete
Tillagda koder, ej från taxonomin	
Bemannning	Bibliotekarie Annan utbildning
Rektorns ansvar	
Hjälpmedel	Extra hjälpmedel Prioriterade grupper
Syfte	Utveckla elevernas kunskaper Utveckla skolbiblioteket
Måluppfyllelse	

Bilaga 2 – exempel på innehållsanalysen

Exempel på hur innehållsanalysen av det empiriska materialet har gått till.

Meningsenhet	Kondensering	Kodning	Kategori
<p>“är en del i den pedagogiska verksamheten för att stödja elevers läroprocesser,” (Härreda kommun, u.å, s.3)</p>	<p>Skolbiblioteket ska stödja eleverna</p>	<p>3. Undervisning</p>	
<p>“Tanken är att skolbiblioteket ska bidra till att höja kvaliteten på elevers lärande och verka för ökad måluppfyllelse i skolan.” (Kungsbacka kommun, 2012, s. 5) “Skolbiblioteket ska ge eleverna verktyg för detta genom att väcka läslust, ge kulturupplevelser och genom läsupplevelser utveckla elevernas språk, empati och inlevelseförmåga. /.../</p>	<p>Öka kvaliteten, på elevernas lärande</p>	<p>6. Syfte 3. Undervisning</p>	
<p>Skolbiblioteket ska ge eleverna de färdigheter som behövs för ett livslångt lärande. Kungsbacka” (Kungsbacka kommun, 2012, s.9)</p>	<p>Utveckla elevernas kunskaper och färdigheter för ett livslångt lärande.</p>	<p>3. Undervisning 3.3 Skolbiblioteket ska förmedla kunskap</p>	<p>3. Undervisning</p>
<p>“Elever behöver ett aktivt stöd av lärare och bibliotekarier för att tillgodogöra sig läsundervisningen i skolan.” (Ljungby kommun, 2017, s. 4)</p>	<p>Aktivt stöd ska erbjudas av pedagoger och bibliotekarier</p>	<p>3. Undervisning</p>	
<p>“Skolbiblioteket skall stödja och främja utvecklingsmål som anges i skolans målsättning och läroplaner. “(Olofström kommun, 2014, s. 11)</p>	<p>stödja och främja utveckling, för att nå mål</p>	<p>3.3 Skolbiblioteket ska förmedla kunskap</p>	
<p>“stödjer eleverna i att uppnå sina mål utifrån varje elevs individuella förutsättningar genom att bidra till kunskapsutveckling, digital kompetens, kritiskt tänkande, och informationssökning” (Säter kommun, 2016, s.2)</p>	<p>få elever att uppnå mål, bidra med kunskap inom ikt.</p>	<p>3.3 Skolbiblioteket ska förmedla kunskap</p>	
<p>“Övergripande verksamhetsmål för skolbiblioteken i Söderhamns kommun är att: bidra till ökad måluppfyllelse hos eleverna” (söderhamn kommun, s.3)</p>	<p>ökad måluppfyllelse i kommunen</p>	<p>3.3 Skolbiblioteket ska förmedla kunskap</p>	